

LAUREA
AMMATTIKORKEAKOULU
Yhdessä enemmän

Nuorten osallisuus Itä-Vantaalla

Prokki, Pauli

2017 Laurea

Laurea-ammattikorkeakoulu

Nuorten osallisuus Itä-Vantaalla

Pauli Prokki
Sosionomi
Opinnäytetyö
Toukokuu, 2017

Pauli Prokki

Nuorten osallisuus Itä-Vantaalla

Vuosi 2017 Sivumäärä 46

Opinnäytetyössä tutkittiin nuorten osallisuutta Itä-Vantaan nuorisotiloilla. Kohderyhmäksi valittiin kaikki nuorisotilaa käyttävät nuoret. Työn tavoitteena oli saada tietoa nuorten osallisuudesta ja siitä, miten he kokevat osallisuuden omalla nuorisotilalla. Tällä tiedolla haluttiin lisätä tietoa nuorten osallisuudesta ja samalla kehittää keinoja, miten osallisuutta lisättäisiin tälle alueelle. Opin- näytetyön tuloksia voidaan hyödyntää Itä-Vantaan nuorisotyössä. Tietoa kerättiin alan ammattikirjallisuudesta, internet-lähteitä ja nuorten haastatteluita käyttämällä. Opinnäytetyön muodoksi valittiin laadullinen tutkimusasetelma.

Tulosten saamiseksi käytettiin teemahaastattelua, johon osallistui 16 nuorta vapaaehtoisesti. Nuoria haastateltiin nuorisotiloilla heidän omalla vapaa-ajalla. Nuorilta kysyttiin osallisuuteen liittyviä kysymyksiä ja heidän omia kokemuksia osallisuudesta ja vaikuttamisesta. Tuloksista selvisi, että nuorisotyön piirissä osallistetaan nuoria, mutta vähäisenä määränä. Nuorten haastatteluista selvisi myös, että nuorten halu suunnitella ja toteuttaa toimintaa muille nuorille on vähäistä. Tulokset vastasivat tutkittavaan aiheeseen ja tutkimusongelmaan. Jos tätä tutkimusta haluttaisiin kehittää, voisi tutkimukseen tuoda myös ohjaajien ajatuksia osallisuudesta ja miten työntekijöille annetaan mahdollisuudet osallistaa nuoria.

Pauli Prokki

Youth's Participation in Eastern Vantaa

Year	2017	Pages	46
------	------	-------	----

The aim of this Bachelor's thesis was to examine youth participation in Eastern Vantaa youth houses. The target group was all young people who spend their free time at youth houses. The purpose of this thesis was to find out more information and how youngsters experience participation at their youth houses. With this information, more knowledge about participation and how it can be development in this certain area was received. The result of this thesis could be developing youth work. Data was collected from professional literature, Internet sources and youth's interviews. A qualitative research method was applied in this thesis.

A theme interview was arranged in three youth houses and its participants were sixteen youths who voluntarily wanted to participate in this thesis research. Interviews were arranged on the youth's leisure time at their youth house. Questions were about participation in youth work and how youngsters experienced their own role in participation. The results reveal that there is some participation in youth work but in small amounts. The results of the theme interview also reveal that young people were not so interested to plan or organize activities with to each other. The results were achieved to the main theme of research and the research problem. If this research would be developed to the next level the youth workers could also be interviewed and asked about their thoughts about participation and how their resources affect their daily job.

Keywords: Participation, Influencing, Youth Work

Sisällysluettelo

1	Johdanto.....	6
2	Teoreettinen viitekehys.....	7
2.1	Demokratia	7
2.2	Osallisuus	8
2.3	Osallistaminen	10
2.4	Nuorisotyö	11
2.5	Osallisuus nuorisotaloilla.....	14
2.5.1	Osallistava budjetointi	16
2.5.2	Osallisuusryhmät	16
2.6	Osallisuuden muotoja	17
2.7	Aikaisemmat tutkimukset.....	18
2.8	Osallisuuden tikapuut	19
2.9	Vantaan kaupungin osallisuuskriteerit.....	23
3	Tutkimusongelma	25
4	Tutkimusasetelma	26
5	Tutkimustulokset ja luotettavuus.....	27
5.1	Taustatiedot	27
5.2	Tutkimuskysymykset.....	30
5.2.1	Mitkä asiat vaikuttavat nuorten osallisuuteen?	30
5.2.2	Miten nuoret kokevat osallisuuden?.....	31
5.2.3	Millä tavoin nuoret haluavat vaikuttaa?	33
6	Johtopäätökset	35
7	Oma oppiminen ja pohdinta.....	37
	Lähteet	40
	Kuvat ja kuviot	43
	Taulukot	44
	Liitteet.....	45

1 Johdanto

Kiinnostuin tästä aiheesta, koska koen osallisuuden olevan yksi tärkeimmistä osa-alueista nuorisotyössä. Olen itse käynyt aktiivisesti nuorisotaloilla nuorena ja silloiset kokemukset nuorten osallistamisesta kulkevat vieläkin mukana. Se tunne, kun nuoret ovat itse järjestäneet bändi-illan nuorisotalolle, saaneet itse vaikuttaa bändeihin jotka soittavat, olleet mukana suunnittelemassa iltaa, olleet illassa mukana vapaaehtoisina nuorina ja samana iltana käy lähes 250 kävijää sekä pari julkisuuden henkilöä, ei sellaista voi unohtaa. Tämän kokemuksen myötä olin seuraavissakin bändi-illoissa mukana ja minulle ei koksaaan tullut sellaista tunnetta, että nuorisotila järjestäisi illan, vaan ne nuoret jotka olivat mukana. Nuorilta nuorille.

Näistä tuntemuksista minulle syntyi kiinnostus aloittaa ammattikoulussa nuoriso- ja vapaa-ajanohjaajaan koulutus. Koulu kesti kolme vuotta ja valmistuin 2010. Tähän päivään mennessä olen tehnyt nuorisotyötä lähes seitsemän vuotta, Vantaalla että Helsingissä ja osallisuus tuntuu olevan molemmissa kunnissa samalla tasolla. Se on kokonaan nuorista kiinni, paljonko osallisuustoimintaa on. Nyt myöhemmin, kun olen tavannut nuoria, halusin selvittää, onko heilläkin samanlaista paloa toteuttaa toimintaa muille nuorille ja paljonko siihen annetaan mahdollisuuksia.

Opinnäytettä oli mukava tehdä ja vuorovaikutus nuorten kanssa antoi paljon näkemystä tämän päivän osallistamisesta. Nuoria osallistui silti tähän opinnäytetyöhön vähän verrattuna siihen paljonko Itä-Vantaan alueella käy nuoria taloilla. Jokaisella nuorella on oma näkemys ja kiinnostus, mihin asioihin haluaa vaikuttaa.

Oma opinnäytetyöurakkani alkoi jo vuonna 2016 kesäkuussa. Silloinen idea opinnäytetyölle oli osallisuuteen liittyvä kesätoiminta nuorisopalveluissa, mutta samanaikainen kesätyö ei sopinut opiskelun ohelle. Syksyllä 2016 aloin taas pohtimaan omaa valmistumistani ja päätin vaihtaa opinnäytetyö aiheeni. Aihe pysyi osallisuudessa, mutta ideana oli tuottaa video tai kuvattu haastattelu siitä, miten nuorisotalille voitaisiin luoda uusi osallistamismalli. Tämäkin mahtava idea sai aluksi tuulta alleen, mutta kaatui siihen, kun sain määräaikaisen työsopimuksen Vantaan nuorisopalveluilta. Aika oli taas vähillä ja opinnäytetyö ei valmistunut, vaikka kohde-ryhmä oli lähes joka päivä siinä vieressä. Tämä kertoo varmasti paljon omasta opiskelumotiivaatiostani ja työnteon mielekkyydestä.

Osallisuutta on tämän päivän nuorisotyössä nostettu paljon esille. Nuoria pyritään kannustamaan aktiiviseen nuoruuteen ja nuorten mielipiteitä halutaan tuoda enemmän esille. Nuoret ovat tulevaisuus ja nuorille pitää antaa mahdollisuus vaikuttaa heidän omaan tulevaisuuteen

sekä muiden nuorten tulevaisuuteen. Osallisuus on hyvä keino aloittaa jo varhain kiinnostumaan vaikuttamisesta sekä toimimaan aktiivisena kansalaisena. Aiempia kokemuksia voidaan hyödyntää tulevaisuudessa ja kuka tietää kuka nuorista valitaan, vaikka kaupungin valtuustoon, koska hänelle on jäänyt positiivinen kuva vaikuttamisesta ja osallisuudesta. Osallistuminen toimintaan nuorisotyössä on edelleenkin vapaaehtoista ja nuoret haluavat siitä oman näköisen. Antamalla oikeita välineitä osallistamiseen, voidaan tavoittaa tämä näkemys.

2 Teoreettinen viitekehys

Tässä osiossa on yleistietoa osallisuudesta ja muita keskeisiä käsitteitä liittyen osallisuuteen, osallistamiseen ja osallistumiseen. Lähteinä olen käyttänyt alan ammattikirjallisuutta ja esitteitä. Kirjatieto on nykyään osittain vanhentunutta ja tieto onkin peräisin 2010-luvun molemmilta puolilta. Tänä päivänä suurin osa osallisuuteen liittyvistä julkaisusta on verkkomuodossa tai ladattavissa netistä. Olen pyrkinyt täydentämään vanhentuneen kirjatiedon nettilähteillä. Tärkeitä kohtia ovat osion lopussa olevat tikapuu mallit, joilla voidaan helposti tarkastella, miten osallisuus toimii eri ympäristöissä ja kuinka paljon aikuisten asemaa voidaan poistaa osallisuuden aikana.

2.1 Demokratia

Länsimaisella demokratialla on lyhyt historia ja se on saanut alkunsa Ranskan vallankumouksen aikana 1700-luvun loppupuolella. Sen aikana on syntynyt muitakin vaikuttamiskanavia kuten esimerkiksi vaalit. Tämän hetken osallisuuskeskusteluissa kuitenkin meinaa unohtua, mitä ovat ne muut vaikutuskanavat. Äänestysaktiivisuuden kohottaminen tuntuu tärkeämmältä kuin sisältöön vaikuttaminen. Nuorille tulisi erityisesti kertoa erilaisista vaikuttamiskanavista ja opastaa myös nuoria näkemään niiden vaikutuksen, jolla voidaan olla osallisena politiikkaan ja päätöksentekoon. (Vesikansa 2007, 196.)

Heikkoa demokratiaa voidaan kuvailla niin sanottuna heikkona osallistumisena, jossa tukeudutaan pääsääntöisesti edustuksellisiin osallistumisjärjestelmiin. Tässä demokratian muodossa suurin osa yhteisöstä jää varsinaisen päätöksentekoprosessin ulkopuolelle ja osallistuu lähinnä valitsemalla heille valmiiksi annettujen vaihtoehtojen väliltä. Vahvaksi demokratiaa voidaan kutsua silloin kun jokaiselle yhteisön jäsenelle on annettu mahdollisuus vaikuttaa yhteiskunnalliseen vallankäyttöön. Osallistumista vaikeuttavat monet muuttujat ja laaja osallistuminen edellyttää yhteiskunnan vaikutusvaltaisimmilta jäseniltä vahvaa sitoutumista kaikkien jäsenten osallistumismahdollisuuden parantamiseen. Yhteiskuntien moderni historia kertoo, että tämän tyyppinen sitoutuminen on puuttunut. (Vesikansa 2007, 201.)

Ohuen demokratian mallia soveltaa muun muassa nuorisovaltuustot, kouluneuvostot sekä lasten parlamentit. Näissä minidemokratiakasvatuksissa painottuvat perinteiset opetustavat sekä laajat tietosisällöt. Tämä on myös yksi ajankohta, milloin päätöksentekoa opetellaan. Tämän avulla pyritään ylläpitämään kansalaisaktiivisuutta. Aiemmin opitut tiedot pyritään hyödyntämään myöhemmässä iässä. Oppimismallin aikana käy usein siten, että vahvasti sosiaaliset ja päätöksentekoon tottuneimmat pääsevät osallistumaan käytännössä päätöksentekoon. Voidaankin kuvitella, että näissä minidemokratioissa kasvatetaankin tulevia ammattipoliitikkoja, eikä anneta tarpeeksi mahdollisuutta nuorten vaikuttaa. Samalla yhteiskunnallinen kuva vääristyy. (Vesikansa 2007, 201-202.)

Tutkimusten mukaan muodollisten demokratiaelementtien rakentaminen nuorten ja lasten keskuuteen ei ole lisännyt nuorten osallistumisaktiivisuutta. Nuorten kokemukset esimerkiksi koulujen oppilaskunnista tai muista edustuksellisista tehtävistä on, että se sulkee pienen aktiiviryhmän kouluyhteisön sisälle, oli kyse sitten oppilaista tai vanhemmista. Tämä noudattaa ohuen demokratian mallia joka vieraannuttaa sekä sulkee ulkopuolelle yhteisön jäseniä. (Vesikansa 2007, 203.)

Demokratiaa ja demokratiakasvatusta tehdessä on hyvä kysyä, vähennetäänkö puuttuvat vaikuttamismahdollisuudet lasten ja nuorten aktiivisuutta. Tämän kysymyksen voi esimerkiksi esittää kouluissa, sillä koulussa nuoret ja lapset kohtaavat yhteiskunnan valtarakenteet. Näistä rakenteista he muodostavat kuvan heidän mahdollisuuksista vaikuttaa. Koulut ovat olleet pitkään aikuisten hallinnoimia. Se on tuottanut nuorissa negatiivisen asenteen ja lieveilmiöinä se esiintyy häiritsevänä tai epäsosiaalisena käytöksenä joilla pyritään saamaan valtaa ja vaikuttamaan myös nuorten asioihin. (Vesikansa 2007, 204.)

2.2 Osallisuus

Unicefin lapsen oikeuksien sopimuksessa 12 artiklassa käsitellään lapsen osallisuus seuraavasti. Lapsella joka kykenee muodostamaan omia näkemyksiä, on hänellä oikeus ilmaista vapaasti näitä näkemyksiä kaikissa lasta koskevissa asioissa. Lapsen näkemykset pitää myös ottaa huomioon päätöksenteossa. Jotta tämä oikeus toteutuisi, lapselle on annettava erityisesti mahdollisuus tulla kuulluksi lasta koskevissa oikeudellisissa ja hallinnollisissa asioissa joko suoraan tai edustajan tai asianomaisen toimielimen puolesta kansallisen lainsäädännön mukaisesti. (YK:n lapsen oikeuksien sopimus.)

Anu Alangon tekemässä väitöstutkimuksessa, lapset ja nuoret kuvasivat osallisuutta seuraavasti. Osallisuus on sitä, että saadaan oma ääni kuuluviin, voidaan vaikuttaa oikeasti nuoren asioihin. Se tarkoittaa myös sitä, että nuoreen luotetaan ja tiedetään, että nuori on oikea

henkilö suorittamaan jonkin tehtävän. Osallisuus on halua ja kiinnostusta vaikuttaa ympäristöönsä. Vaikuttaminen on myös pieniin asioihin vaikuttamista. Väitöstutkimuksen keskiössä olivat Oulussa toimivat alueelliset osallisuusryhmät. (Alanko 2013, 36.)

Piia Ursin (2012, 54) on omassa artikkelissaan kertonut, että osallisuus on käsitteenä haastava. Kun puhutaan osallisuudesta, viitataan sillä kokemukseen, minkä nuori on kokenut osallistuessa johonkin toimintaan. Toiminta voi hyvin olla myös sosiaalista toimintaa. Kokemuksia käsitellään edelleenkin aikuisten asettamien käytänteiden ja normien kautta, vaikka puhutaankin lasten ja nuorten osallistumisesta. Kiilakoski (2008, 10) on todennut, että osallisuus voidaan määritellä sen mukaan, missä yhteydessä siitä puhutaan ja kuka sen määrittelee. Vaikka osallisuutta on tutkittu paljon, silti siihen ei ole laadittu täsmällistä ja yleisesti hyväksyttävää määritelmää.

Osallisuudelle on ominaista, että yksilölle annetaan mahdollisuus toimia. Osallisena ei voida pitää tilannetta, missä nuorta vain kuunnellaan eikä anneta toimia. Mielipiteille pitää myös antaa tila osallisuudessa. Pelkkä kokemus osallisuudesta ei riitä, vaikka se onkin yksi pakollinen ehto osallisuuden onnistumisessa. (Kiilakoski 2008, 13-14.)

Osallisuuteen liittyy myös vahvasti vastuu tekemisestä. Niin sanottu vapaamatkustaminen ei kuulu osallisuuden periaatteisiin. Vapaamatkustamisella tarkoitetaan, että ollaan mukana toiminnassa, mutta ei itse halua vaikuttaa, vaan päätöksenteko siirretään muiden vastuulle. Kun ihminen on aidosti osallinen, hän ottaa vastuulleen myös koko ryhmä ja yhteisön toiminnan ja pitää siitä myös huolen. Jotta voidaan tulla vastuulliseksi, on vastuuta myös annettava. Vallan jakaminen on rinnastettavissa tähän. (Kiilakoski 2008, 14.) Auvinen & Liikka (2015, 5) ovat määritelleet osallisuuden merkitsevän sitoutumista sekä vastuuta.

Monet opettajat sekä nuorisotyöntekijät pelkäävät, että osallisuuden edistäminen ja vaikutuskanavien mahdollistaminen nuorille sekä lapsille veisi heiltä vallan toimia vastuullisena aikuisena heidän tehtävässään. Ajatellaan myös, että lisäämällä nuorten sekä lasten valtaa, siirtyisi se pois aikuisilta. Monet nuorisotyöntekijät ja opettajat kokevat heidän valtansa olevan pieni. Nuorten ja lasten valtauttaminen tuntuu silloin ristiriitaiselta ja jopa uhkaavaltakin tilanteelta jos sellaista vaatimusta noudatettaisiin. (Vesikansa 2007, 209.)

Vesikansan väitteeseen voidaan vastata Allianssin vuonna 2015 tekemän selvityksen mukaan. Selvityksessä mainitaan, että osallisuuskasvatusta ja osallisuuden edistävää toimintaa toteuttaa 88 prosenttia selvitykseen vastanneista 191 kunnasta. (Kunnallisen nuorisotyön tulevaisuusodotukset 2015, 24)

Osallisuus viittaa subjektiiviseen voimaantumisen tunteeseen. Tämä ilmenee kun osallistujat kiintyvät yhteiskunnallisiin sekä yhteisöllisiin prosesseihin. Valtautuminen viittaa puolestaan kykyihin jotka ilmenevät osallistumisen yhteydessä. Kyvyt voivat olla materiaalisia, sosiaalisia, tiedollisia että taidollisia. Voimaantuminen ja valtautuminen ovat empowerment-käsitteen kaksi osapuolta. (Hortelli, Haikkola & Sotkasiira 2007, 219.)

2.3 Osallistaminen

”Osallistaminen on ongelmallinen käsite, koska se sisältää ajatuksen toisen ihmisen aktivoimisesta tai jopa voimaannuttamisesta, ”toimijuuden” tai ”äänen” antamisesta toiselle.”

Näin kirjoittaa Pyyry (2010, 35) artikkelissaan jossa käsitellään nuorten osallisuutta. Osallistaminen on toimintaa johon sisältyy osallistujien ideat, osaamiset, valmiudet sekä taidot joita hyödynnetään tehokkaasti oman ryhmän tavoitteiden mukaisesti. Ytimenä on ratkaista ryhmän havaitsemat ongelmat esimerkiksi eri hankkeiden ja toimijoiden verkostojen kesken, yhteisten työkalujen avulla joita tarjotaan eri toimijoille, case-esimerkkien kautta sekä perinteisten materiaalien ja koulutusten avulla. Keskeisenä lähtökohtana on yhteisten tietojen ja taitojen hyödyntäminen avoimissa rakenteissa. Näin savutetaan parempia tuloksia kuin suljetuissa. Osallistamista voidaan sanoa joukkoölyn hyödyntämiseksi. Osallistaminen ei ole vain suunnittelua ja pohdintaa vaan siihen kuuluu tärkeänä osana konkreettinen käytännön toteutus. (Auvinen & Liikka 2015, 5.)

Osallistamiseen kuuluu asioiden päättäminen yhdessä, joka pohjautuu jatkuvaan vuoropuheluun sekä toisilta oppimiseen. Tässä ei ole tärkeää, että päätökset palvelisivat kaikkia jonkun verran, vaan että päätökset on tehty vuoropuhelussa eri toimijoiden kesken. Osallistamisen luonteeseen kuuluu myös eri toimijoiden oma jatkuva kehittyminen. Osallistaminen on siis kasvuprosessi mukana oleville toimijoille. Osallistumisen hyötynä on, että piilevät voimavarat ja taidot saadaan näkyviksi, kun yksilöitä ja yhteisöjä rohkaistaan rakentamaan sekä avoimeen tiedon jakamiseen että kehittämiseen ja yhteiseen vuoropuheluun. Osallistamisella voidaan saada monipuolisempia näkökulmia asioihin, kuin rajatuilla tavoilla. (Auvinen & Liikka 2015, 7.)

Osallistamiselle on ominaista, että työhön kuuluu monipuolinen ja monimuotoinen osallistujien kirjo. Se antaa osallistamiselle sen ominaisen luonteen. Tämä mahdollistaa sen, että sellaisten periaatteiden, mielipiteiden ja näkökylmien syntyminen joka muuten ei ole mahdollista, pääsee näkyviin. Osallistamisen hankkeet perustuvat aina yhteistyöhön eri toimijoiden kesken. Hankkeiden tavoitteena on yhteisön kehittyminen ja syventyminen.

Hanketyönaikana opitaan tuntemaan toisten taustoja, osaamista ja toimintatapoja. (Auvinen & Liikka 2015, 9.)

Nuorten osallisuutta voidaan verrata, vaikka jalkapalloseuraan ja seuran toimintaan. Heitä ei pitkään kiinnosta käsitellä seuran hallinnollisia asioita vaan haluavat myös päästä pelaamaan sitä jalkapalloa, minkä takia siihen seuraan on haettu. Nuorten kiinnostus suunnitella toimintaa vähenee, jos vaikutus ei näy suoraan heidän toiminnassa. (Andersson 2012, 173.)

Nuorten osaamisen ja työmarkkina- ja elämäntaitojen tekemällä kuntoon ja elämän hallinta (NOTKE) hankkeessa tehtyjen havaintojen mukaan, erilaisten työpajojen, kerhojen tai leirien vetovoimaisuutta lisäsi ruoka. Välipala tai kuumajuoma oli sopiva porkkana osallisuuteen. Pelkkä tieto, että toiminnassa oli mukana jokin pieni välipalatoiminta, lisäsi nuorten osallistumista toimintaan kuin toimintaan. Paras ”porkkana” osallistumisen palkintona oli konkreettiset ja näkyvät hyödyt. (Reunanen 2013, 36-37.)

2.4 Nuorisotyö

Nuorisotyö on lakisääteistä toimintaa. Lain tavoitteena on muun muassa edistää nuorten vaikutusmahdollisuuksia, tukea nuorten kasvua ja itsenäistymistä, parantaa nuorten kasvu- sekä elinoloja ja edistää nuorten yhdenvertaisuutta. Opetus- ja kulttuuriministeriö vastaa nuorisotyön ja -politiikan johdosta, sen kehittämistä sekä edellytysten luomisesta yleisesti valtionhallinnossa. Valtion tulee tarpeen mukaan olla yhteistyössä kuntien, järjestöjen, muiden yhteisöjen sekä nuorten kanssa. Lain mukaan varsinainen nuorisotyö ja -politiikka kuuluvat kunnan tehtäviin. Kuntien täytyy luoda palveluita sekä tiloja nuorille, pitäen silmällä lain asettamia tavoitteita. (Nuorisolaki 1285/2016)

Nuorisotyötä tekeillä organisaatioilla on oikeus määritellä omat tehtävät ja minkälaista nuorisotyötä he tekevät. Nuorisotyötä harjoittaviksi tahoiksi ovat ilmoittautuneet muun muassa nuorisoyhdistykset, kansalaisjärjestöt, kirkot ja seurakunnat, yhteisöt ja eri oppilaitokset. Toiminta perustuu järjestöjen tekemiin strategioihin, periaatteisiin, toimintaohjelmiin, toimintasuunnitelmiin sekä lakiin. Laki on vain yksi tapa tulkita nuorisotyötä. (Nieminen 2007, 22.)

Nuorisotyö kunnissa voidaan jakaa eri osiin määrittelemään työtehtävää. Perusnuorisotyöllä tarkoitetaan kaikille nuorille avointa toimintaa nuorisotilalla tai muussa nuorille tarkoitettussa tilassa. Perusnuorisotyöhön kuuluu nuorisotalotoiminnan ohjaus ja ylläpito, tieto- ja neuvontapalvelut, internet-palveluiden tarjonta, osallisuus- ja vaikuttamismahdollisuuksien järjestäminen sekä mahdollisuuksien mukaan tarjota harrastus- tai kerhotoimintaa nuorille. Erilaisten

matkojen, kurssien tai tilaisuuksien järjestäminen on myös osa perusnuorisotyötä. Perusnuorisotyön lisäksi nuorisotyöhön kuuluu erityisnuorisotyö, nuorisotoiminnan tiedottaminen muille toimijoille ja vanhemmille sekä nuorisopolitiikan toteuttaminen. (Cederlöf 2004, 51.)

Lapsen ja nuorten oikeutta osallistua ja tulla kuulluksi heitä koskevissa asioissa, alkaa olla itsestäänselvyys lasten ja nuorten parissa työskenteleville (Heinonen 2014, 4).

Nuorisotyössä osallisuus voidaan nähdä eri tavoin. Jotkin ohjaajat määrittävät tietoisesti ohjauksen nuoria aktivoivaksi ja osallistavaksi. Vaikka osallisuutta ei välttämättä nähdä konkreettisesti, eikä sitä sanota ääneen, että nuorten toiminta on nyt osallistamista, nähdään se tarkemmassa tarkkailussa mukana olevana elementtinä. Avoimessa illassa, kun nuoret saavat olla vapaasti nuorisotilalla, ei tällainen nuorten aktivoiminen ole tavoitteellista toimintaa. Nuorisotalotoiminnassa on myös tavoitteellista osallistavaa toimintaa esimerkiksi talotoimikuntien kautta. Jossain nuoritaloilla talotoimikunnat ja nuorten tavoitteellinen aktivoiminen ovat suuremmissa roolissa. Osallisuutta voidaan siis nähdä tai olla näkemättä. Vaikka sitä ei selvästi nähtäisi, on se silti mukana, vaikka pienten asioiden vaikuttamisessa. (Cederlöf 2004, 126-127.)

Osallisuustyö on nähty olevan kunnallisessa nuorisotyössä erityisasemassa. Nuorisopalvelut ovat olleet osallisena monessa osallisuus-projektissa. Nuorisotyöntekijät ovat kouluttaneet kuntiin nuorisovaltuustoja, ovat innostaneet nuoria mukaan erilaisiin osallisuus-foorumeihin. Monissa kunnissa onkin palkattu erillisiä osallisuuskoordinoijia, joiden tehtävään kuuluu edistää nuorten ja lasten asioita kunnissa. (Gretschel, Junttila-Vitikka & Kiilakoski 2012, 187.) Tällä hetkellä noin 70 prosentissa kunnissa toimii nuorisolautakunta tai jokin muu vastaava nuorten vaikuttajaryhmä (Mikä Nuorisovaltuusto?).

Nuorisotyöllä on vahva rooli kunnan sisällä osallisuustyössä ja se on ollut aktiivinen toimija osallisuuden esiintuomiseksi. Nuorisotyöhön kuuluu paljon vakiintuneita työmuotoja. (Gretschel, Junttila-Vitikka & Kiilakoski 2012, 188.)

Vanhan nuorisolain (Nuorisolaki 72/2006) 8 § velvoittaa kuulemaan nuoria heitä koskevissa asioissa ja järjestämään nuorille mahdollisuuksia osallistua paikalliseen ja alueelliseen nuorisotyöhön ja -politiikkaan. Lain tarkoituksena oli tukea nuoren itsenäistymistä sekä kasvua, edistää nuoren aktiivista kansalaisuutta, sosiaalista vahvistamista sekä parantaa kasvu- ja elinoloja. (Nuorisolaki 72/2006.)

Vuonna 2016 astui uusi nuorisolaki voimaan ja osallisuus löytyy myös sieltä hieman tarkemmin kuvailtuna. Lain 2 §, ensimmäisen momentin mukaan, lain tulee edistää nuorten osallisuutta

sekä vaikutusmahdollisuuksia toimia yhteiskunnassa. Toisessa momentissa nuorten kasvua, itenäistymistä, yhteisöllisyyttä sekä näihin liittyvien tietojen sekä taitojen oppimista pitää tukea. Nuorisolain 24 pykälässä kerrotaan, että nuorille pitää antaa mahdollisuus osallistua ja vaikuttaa, paikallista, alueellista sekä valtakunnallista nuorisotyötä- ja -politiikkaa koskevia asioita. Nuoria on myös kuultava heitä koskevissa asioissa. (Nuorisolaki 1285/2016.)

Kuntalain 26§ mukaan, kunnan on asetettava nuorisovaltuusto tai vastaava nuorten vaikuttamisyhmä joka varmistaa nuorten osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuden. Kunnan on myös huolehdittava valtuuston tai vastaavan toimintaedellytyksistä. Nuorisovaltuusto voi olla myös yhteinen useamman kunnan kanssa. Valtuustolle tai vastaavalle on annettava mahdollisuus vaikuttaa kunnan eri toiminnan suunnitteluun, valmisteluun sekä toteuttamiseen. Nuorisovaltuuston täytyy kuulla ja osallistaa lapsia sekä nuoria kunnan toimintaa kehittäessä. (Kuntalaki 410/2015.)

Vaikka nuorisolaki määrittelee tarkkaan, että laki koskee nuoria, se ei määrittele mitä nuoria koskevat asiat tarkoittavat. Kapeasti katsottuna tämä voi koskea nuorisotaloa tai koulua, laajempaan se voidaan tulkita kaikkia kunnan palveluita. Nuorisolaissa tarkoitettua nuorten aktiivista kansalaisuutta on toteutettu muun muassa perustamalla nuorisovaltuustoja tai muulla tavalla nimettyjä nuorten vaikuttamisryhmiä. Näiden ryhmien perustaminen on kuulunut nuorisopalveluille. Lähes jokaisessa kunnassa on jokin kunnallinen vaikuttamisryhmä, mikä nähdäänkin positiivisena otteena nuorison osallisuuden edistämiseksi kunnissa. Kuitenkin tarkemman analyysin perusteella, vaikuttamistoiminta ei tavoita kaikkia kunnan nuoria, vaan ne nuoret jotka kuuluvat niin sanottuun vaikuttajavähemmistöön. (Gretschel, Junttila-Vitikka & Kiilakoski 2012, 189-190.)

Allianssin tekemän kunnallisen nuorisotyön tulevaisuudenodotukset 2015 selvityksessä kerrotaan, että kuntien näkemys nuorisotyön merkityksestä tulee kasvamaan jonkin verran tai merkittävästi suuremmaksi. Merkitys oli pysynyt samansuuntaisena vuodesta 2011 aina 2013 vuoteen asti. Suurissa kunnissa nuorisotyön merkitys koetaan kasvavana asiana kuin pienissä kunnissa. Vaikka usko nuorisotyön merkityksen kasvusta on ollut positiivista, on se silti ollut tasaisessa laskussa vuodesta 2011 alkaen. Syyksi on usein kerrottu kuntien taloudellinen tilanne. Heikentynyt talous ja säästöleikkaukset koetaan kohdistuvan nuorisotyöhön ensimmäisten joukossa, kun tehdään poliittisia päätöksiä. Nuorisotyön rahoitus on myös ollut laskussa. Allianssin selvityksen mukaan rahoitus on vähentynyt kolmanneksen. Tämä on 13 prosenttia enemmän, kun vuonna 2013 ja 2011. Rahoituksen kasvusta kertoo harvempi kunta Suomessa. Noin 10 kunnasta vain 3 kertoo, että nuorisotyön budjetti on pysynyt samana viimeisen 5 vuoden aikana. (Kunnallisen nuorisotyön tulevaisuusodotukset 2015, 6-13.)

2.5 Osallisuus nuorisotaloilla

Vaikuttamistyö pitäisi siirtää aikuisvaltaisesta enemmän nuorten ja lasten näköisempään nuorisotyöhön. Aikuisten valmiiksi suunniteltu malli ei osallisuuden nimissä näytä hyvältä. Nuorisotiloilla on pyritty kehittämään nuorten osallisuutta perustamalla esimerkiksi talotoimikuntia tai järjestämällä nuorisotilalla säännöllisesti talokokouksia johon kaikki nuorten pääsevät osallistumaan. Talokokouksissa nuorilla on mahdollisuus ilmaista omia mielipiteitä ja päättää vaikuttamaan talon toimintaan. Kaikissa kunnissa ei kuitenkaan ole nuorisotilaa joten on oletettavaa että tällaiset vaikutuskanavat myös puuttuvat niistä. Pelkkä aktiivinen talotoimikunta, jossa toteutetaan toimivaa demokratiaa, ei riitä turvaamaan, että nuoret saisivat osallisuuden kokemuksia. Vaan osallisuuden kartoittaminen vaatiikin yksityiskohtaisempaa, toiminnan laadullista tarkastelua. (Gretschel, Junttila-Vitikka & Kiilakoski 2012, 190-191.)

Osallisuutta mitataan yleensä nuorisotiloilla tapahtuvien talokokousten tai talotoimikuntien määränä. Ollaan kuitenkin vielä kaukana todellisesta osallisuuden toteutumisesta, jos nuorten asiat mihin vaikuttaa, ovat vähäpätöisiä tai niillä ei ole mitään merkitystä.

Osallisuusjärjestelmän ongelmat voivat liittyä nuorisotilojen, kunnallisen nuorisopalveluiden tai koko kunnallisen hallinnon osallisuuskulttuuriin tai vallan jakamisen vaikeuteen. Jotta näitä ongelmia pystyttäisi lähteä purkamaan, pitää nämä muutoksia nuorisotaloilla, että laajemmin kunnallisen nuorisotyön toimintamuodoissa. (Gretschel, Junttila-Vitikka & Kiilakoski 2012, 195.)

Osallisuus nuorisotyössä on enemmänkin nähty nuorisovaltuustojen ja muiden osallisuusprojektien toteuttamisena kuin varsinaisen nuorisotyön kehittämisenä (Gretschel 2008, 195). Oulun nuorisotoimessa tehdyn tutkimuksen mukaan, nuorisotaloilla toiminta on valtaosakseen hyvää, mutta osallisuuteen pitäisi panostaa enemmän. Tutkimuksessa tehdyssä kyselyssä yli puolet nuorista olivat vastanneet, että heidän kokemus nuorisotilan vaikuttamiseen on vähäistä, tai eivät pysty vaikuttamaan ollenkaan. Vain aktiivisimmat nuoret esittivät toiveita ohjaajille ja suurin osa enemmistöstä ei koskaan esittänyt omia toiveita. Jotta kaikkien toiveet voitaisiin ottaa huomioon ja toteuttaa, pitäisi tutkimuksen mukaan järjestää talokokouksia säännöllisesti. Talokokoukset olivat myös hyvä paikka saada hiljaisten nuorten mielipiteet esille. Talokokoukset kuuluisivat siis nuorisotalon perustoimintaan. (Gretschel 2007, 248.)

Vuonna 2017 Oulun kaupungin nettisivuilta voidaan lukea, että Oulun kaupunki tukee lasten ja nuorten osallisuutta koko henkilökunnan voimin. Erityisesti sitä tukevat sivistys- ja kulttuuripalvelut jotka edistävät lasten ja nuorten kasvua yhteisöjensä tärkeiksi ja arvostetuiksi jäseniksi. Oulun kaupungissa toimii alueellisia osallisuusryhmiä, kaupunkikokous toimintaa kerran vuodessa, nuorten vaikuttajapäivät sekä Oulun nuorten edustajisto ONE. Kaupunkikokous on

paikka jossa lapset ja nuoret kokoontuvat yhdessä kouluissa, oppilaskunnissa ja alueellisissa osallistumisryhmissä mietittyjä kehittämissuhteita. (Osallisuus ja vaikuttaminen - Nuoret - Oulun kaupunki)

Nuorten osallisuuskokemukset ja vaikutusmahdollisuudet ovat olleet tärkeitä alueellisissa nuorisotyössä. Nuorisotaloilla vaikuttamista ollaan harjoitettu erilaisilla käytännön osallisuus-hankkeilla. Hankkeita ovat muun muassa erilaiset nuorisotalojen sisustushankkeet, nuorten omat kulttuurituotannot, Nuorten Media sekä Free your Mind. Näistä kaksi edellistä ovat nuorten nettiosallistamista. Muuta toimintaa ovat esimerkiksi nuorisovaihtoryhmä sekä nuorisotalojen viikonlopputoiminnan järjestämistä. (Siurala 2007, 358.) Nykyisin Helsingissä tehdään nuorisosiainkeskuksen toimesta nuorisotyötä noin 60 eri tilassa. (Nuorisosiainkeskus)

Nuorten omia hankkeita varten, nuorille on järjestetty osallisuutta tukevia koulutuksia. Tällaisia ovat tapahtumatuottajakoulutus sekä apuohjaajakoulutus. Helsingissä on näiden lisäksi järjestetty talokokouksia, joissa nuoret yhdessä ideoivat, suunnittelevat sekä toteuttavat toimintaa. Nuoret tekevät yhdessä päätöksiä ja toteuttavat niitä nuorisotyöntekijöiden kanssa. Vaikka edellinen kuulostaakin suurelta, kuitenkin nuorten osallisuus on jäänyt vain yksittäisten tapahtumien järjestämiseen. Hyviä nuorten omia päätöksentekomenetelmiä on vähän Helsingissä. Tähän voi liittyä osaksi kävijöiden ikä nuorisotaloilla joista enemmistö on alle 13-vuotiaita tai että nuoret eivät koe, että nuorisotalot ovat sellaisia paikkoja mihin pitäisi vaikuttaa. (Siurala 2007, 359.)

Gretschelin (2007, 248.) mukaan nuorisotyössä, osallisuus alkaa vuorovaikutuksesta. Nuoren ja ohjaajan välinen keskustelukulttuuri edistää syvällisempää vuorovaikutusta ja myös tunteista. Näin myös asioiden esiintuominen helpottuu. Nuoren tuntemus yksilönä ja hänen persoonan, taitojen sekä vahvuuksien tunteminen edistää nuoren asemaa nuorisotalolla ja hänelle voidaan näin tarjota muutakin kuin sitä mitä muut tahot pystyvät.

On valitettavaa, että Suomessa joidenkin nuorisotalojen toimenkuvana on vain palvella nuorta. Ohjaajat ottavan kaiken vastuun nuorisotalon toiminnasta eikä nuorelle anneta tilaa vaikuttaa. (Gretschel 2007, 250.) Allianssin vuonna 2015 tekemän selvityksen mukaan missä tarkasteltiin toteutuvatko nuorten oikeudelliset oikeudet, selvisi vain, että joka kymmenes nuori kokee voivansa vaikuttaa miten heidän kuntansa järjestää nuorten vapaa-ajantoiminnan. Tämä hämmästyttää, koska vaikuttamismahdollisuudet oman asuinkunnan yleisiin asioihin on yleensä suurempi verrattuna vapaa-ajantoiminnan vaikuttamiseen. Tuntuu siltä, että nuoret kokevat vapaa-ajanvaikuttamisen aikuispainotteisemmaksi. Tämä on huolestuttavaa, koska vapaa-ajasta päättäminen pitäisi olla omaehtoista. (Lepola 2015, 46.)

2.5.1 Osallistava budjetointi

Helsingin nuorisoasiainkeskus on ottanut vuonna 2013 käyttöönsä osallistavan budjetoinnin mallin nimeltä RuutiBudjetti. Mallin avulla nuoret pääsevät yhdessä päättämään alueensa nuorisotyöstä. Mallia yritetään saada vuoteen 2018 mennessä kaikkiin Helsingin alueille. RuutiBudjetti on osa Helsingin Kaupungin sekä nuorisoasiainkeskuksen budjettia ja nuoret saavat yhdessä päättää sen käytöstä. Vuosittain nuoret saavat vaikuttaa seuraavan vuoden budjetointiin. Päätettäviä asioita ovat muun muassa työntekijöiden työaika ja milloin he tekevät työtä, minkälaista toimintaa nuorisotyössä toteutetaan sekä mitä esimerkiksi omalla nuorisotalolla tehdään. Ehtoina Ruutibudjetissa on kuitenkin, että nuoret eivät voi erottaa ketään työntekijää tai muuttaa heidän tämänhetkistä tehtävänsä kuvaa. Nuoret eivät voi myöskään lopettaa tietyn talon toimintaa eikä avata uusia nuorisotaloja. (Mikä RuutiBudjetti? 2016.) Etuja tässä mallissa on, että nuoret pääsevät tutustumaan Helsingin vaikuttamisjärjestelmään. Samalla nuoret oppivat miten Helsinki toimii. Nuorille syntyy mallin avulla kokemus, että hänen kokemuksilla ja mielipiteillä on arvoa. (Osallistuva budjetointi parantaa kaupunkia. 2016.)

2.5.2 Osallisuusryhmät

Kun järjestetään jonkinlainen osallisuusryhmä, siinä nuoret ja lapset edustavat omaa ikäluokkaansa omassa asuin ympäristössään. Ensisijaisesti osallisuusryhmiin hakeutuvat ne nuoret ja lapset, jotka haluavat tuoda oman äänensä kuuluviin, kertoa sen vertaisilleen ja toiminnassa mukana oleville aikuisille. Sosiaalinen osallisuus, yhdessä tekeminen ja yhdessä oleminen eri-ikäisten kanssa ovat kaikki ryhmän kannalta tärkeässä asemassa. Yhteisöllisyys luo parhaillaan rajojen ylittävän kokonaisuuden, missä voidaan luoda kaveri- ja ystävyysuhteita näiden erilaisten toimijoiden kanssa. (Alanko 2013, 38.)

On tärkeää, että lapset ja nuoret laitetaan sekaisin heterogeeniseen ryhmään jossa erilaisuus ja erilaiset mielipiteet kohtaavat. Osallisuusryhmine tulisikin koostua eri sukupuolista, kouluasteista ja eri asuin ympäristöistä lähteviä toimijoita. Näin lapset ja nuoret kohdattaisiin samanarvoisina ja muut pystyisivät arvostamaan toisen erilaisuutta ja pohtimaan, miten se vaikuttaa ryhmään. Ryhmän vanhimmille jäsenille voitaisiin myös vastuuttaa esimerkiksi vertaisohjaajien rooli, jossa he kannustaisivat ja tukisivat nuorempia. (Alkanko 2013, 38.)

Aikuisten rooli ryhmän toiminnan kannalta on tärkeää. Nuorisotyöntekijä voi toimia ryhmässä osallisuusohjaajana. Vaikka ohjaajia ei mielletäisi ryhmän täysvaltaisiksi jäseniksi, voidaan silti nähdä aikuisen tuki tarpeellisenä. Huonossa tapauksessa, ilman aikuista ryhmän toiminnasta ei saattaisi tulla yhtään mitään. Ohjaajilla voi olla ryhmän sisällä antaa emotionaalista

tukea, että toiminnallista. Ohjaaja voi toimia eräänlaisena taustavaikuttajana, joka on yhteydessä esimerkiksi kaupungin päätöksentekojärjestelmään ja huolehtii ryhmän resursseista. (Alanko 2013, 38.)

Osallisuusryhmissä sitoutumiseen pitää panostaa. Pitää olla valmis ottaa vastuuta ryhmän toiminnasta. Sitoutumista on myös se, että osallistuu jonkin merkittävän toiminnan suunnitteluun ja toteutukseen. Muita esimerkkejä voi olla esityslistan suunnittelua ja valmistelua kaupunkikokouksiin tai jopa edustaa omaa ryhmää kokouksessa. Vaikka on päässyt osallisuusryhmään, ei se tarkoita sitä, että koulusta pääsisi pois tunneilta. Pitää olla siis oikeaa halua päästä vaikuttamaan asioihin ja ajaa ryhmän etua. Samanlaista vastuuta pitää ottaa myös ryhmään kuuluvien aikuisten. Aikuisten pitää ottaa selvää asioista etukäteen ja nähdä oikeasti vaivaa, että osallisuusryhmä olisi tarpeeksi näkyvää omissa yhteisöissä. Aikuisten tulisi myös miettiä, minkälaisen arvon he antavat nuorten osallisuustoiminnalle. Samalla voidaan miettiä myös lasten asenteita vaikuttamista kohtaan. (Alanko 2013, 39.)

Alanko (2013, 39-40) kysyy teoksessaan, mahdollistaako osallisuusryhmien kaltaiset järjestelmät lasten ja nuorten vaikuttamismahdollisuuksia sekä käytännön osallistamisen. Kun ollaan kysytty lapsilta ja nuorilta, he kokevat oman toimimisen arvokkaan tällaisissa ryhmissä. Osallisuusryhmässä on mahdollista ottaa kantaa lapsille ja nuorille tärkeisiin asioihin. Toiminnassa voidaan myös osallistua kuntatasolla, esimerkiksi vuosittain järjestettäviin kaupunkikokouksiin. Osallisuusryhmiä pidetään myös demokratiakasvatuksen mahdollistavana tilana. Siellä omaksutut tiedolliset ja taidolliset valmiudet koetaan arvokkaana ihmisosana myöhemmällä iällä. Nämä tiedolliset sekä taidolliset valmiudet ovat muun muassa omien ehdotusten perustelu sekä mahdollisiin kokouksiin valmistautuminen ja osallistuminen. Ryhmä mahdollistaa myös vuorovaikutustaitojen opettelun.

2.6 Osallisuuden muotoja

Cederlöf (2004, 149-153) tutkimusraportissaan avaa osallisuudelle uudenlaisen näkemyksen. Osallisuutta hän kuvaa sosiaalisten ilmiöiden kautta muun muassa ryhmäjäsenyydellä, aktiivisella toimijuudella toiminnassa sekä ryhmäytymisellä. Osallistamista on hänen mukaan edellä mainittujen ilmiöiden edistämistä, kun taas osallistuminen on nuoren omaa toimintaa. Hänen mielestä termit sosiaalinen vahvistaminen, sosiaalipedagogia sekä sosiokulttuurinen innostaminen kuvastavat samaa asiaa. Tutkimuksessa mukana olevat nuorisotyöntekijät eivät käyttäneet näin hienoja termejä työssään, mutta tunnistivat termit ja osasivat kuvata niitä. Cederlöf tuo tutkimuksessa esille, että sosiaalisella vahvistamisella tai sosiokulttuurisella innostamisella voidaan sosiopedagogisesti tarkoittaa monenlaisia toimintamuotoja. Nuorisotalo pysyy myös toimimaan osallisuusympäristönä eri tavoin. Raportissa käytettiin kahta esimerkkiä.

Ensimmäisessä tapauksessa nuorisotilan toiminta oli sosiokulttuuriseen innostamiseen perustuvaa toimintaa. Kunnalle oli tulossa uusi nuorisotalo, jonka tarkoituksena oli toimina myös kahvilana. Suunnitteluvaiheessa mukaan otettiin paikallinen nuorten osallisuus- ja vaikuttamisryhmä. Tavoitteena oli saada nuorten ryhmiä, jotka ideoivat muun muassa nuorisotalon sisustusta, kahvilatoimintaa ja muuta toimintaa. Alkuvaiheessa suunnittelua käytiin netin välityksellä. Kun tila oli saatu valmiiksi, nuorisotilan toimintaa suunniteltiin aluksi nuorten kanssa hyvin aktiivisesti ja kunnan muille toimijoille annettiin mahdollisuus tulla toteuttamaan omaa toimintaa nuorisotilalle. Suunnitelmallisen toiminnan suunnittelu oli loppujen lopuksi kuitenkin vaikeaa. Talon suunnitteluvaiheessa olevat aktiiviset nuoret eivät enää olleet niin aktiivisia ja halusivat käyttää tilaa avoimen toiminnan mukaan. Tilalle oli asetettu tavoitteeksi, että nuorisotilalla toimisi ensimmäisen vuosineljänneksen jälkeen kymmenen nuorten omaa ryhmää, mutta lopulta ryhmiä toimi vain neljä. Tutkimukseen osallistuneen nuorisosihteerin mukaan, väkisin osallistaminen ei onnistu, vaan toiminnassa pitää pyrkiä matalan kynnyksen osallistumismahdollisuuksiin. (Cederlöf 2004, 151.)

Toisessa esimerkissä nuorisotila toimi kokonaan avoimena toimintana, mutta se nähtiin silti osallistavan toimintaympäristönä. Nuorisotilalla kävi edelliseen esimerkkiin verrattuna vähemmän nuoria, jolloin erilaisten nuortenryhmien toteuttaminen oli vaikeampaa. Nuorisotilalla toimi kuitenkin talotoimikunta ja se toimi yhteisten tavoitteiden sekä toiminnan ideoijana. Toimikunta oli enemmän nimellinen ryhmä ja koostui aktiivisimmista talon kävijöistä. Tämän ryhmän kanssa maalattiin muun muassa nuorisotilan seinät, kun he olivat itse sitä halunneet. Talolla oli muutenkin periaate, että nuoret itse huolehtisivat tilasta ja sen siisteydestä. Näin tila oli pysynyt siistinä ja uusille kävijöille muistutettiin tilan siisteydestä vanhojen kävijöiden toimesta. Talolla toteutettiin vapaamuotoisesti nuorten ryhmiä, joka oli periaatteessa avoin kaikille kävijöille, mutta käytännössä talon aktiivisimmat kävijät osallistuivat siihen. Talolla käyminen tarkoitti myös velvoitteita nuorille. Yhtenä esimerkkinä nuorten ”piti” osallistua keväisin talon pihan ja ympäristön siistimistalkoisiin. Ohjaaja ei pakottanut ketään tulemaan talkoisiin, mutta silti nuoret osallistuivat niihin oma-aloitteisesti. Ajatus yhteisestä tekemisestä ja siinä samalla sosialisoitumisesta oli toiminnalle ominaista. (Cederlöf 2004, 152-153.)

2.7 Aikaisemmat tutkimukset

Piia Ursin ja Leena Haanpää (2012) ovat kirjoittaneet artikkelissa nuorten osallisuudesta Varsinais-Suomessa ja Satakunnassa. Artikkelin perustuu vuonna 2010 tehtyyn ”Nuoret luupin alla” hankkeen kyselylomakkeeseen. Kyselyn toteutti Turun lapsi- ja nuorisotutkimuskeskus. Nuoret luupin alla 2010 tutkimukseen osallistui 5305 6.- ja 9.-luokkalaista. 6.-luokkalaista osallistui 2708 ja 9.-luokkalaista 2597 (Ursin, Launakorpi, Sipilä & Haanpää 2013, 9-10). Nuoret luupin alla hanke on saanut ideansa Ruotsista vuonna 2001, jossa nuorten osallistumis- ja vaikutusmahdollisuuksia tarkasteltiin ”Under Lupp” -hankkeessa. Hanke on tullut Suomeen vuonna

2005 jolloin kysely toteutettiin Pohjanmaalla 9.-luokkalaisille. Tutkimukseen valittiin 6.- ja 9.-luokkalaiset, koska haluttiin tietoa nuorten suunnitelmista ja kehityksestä siirtymävaiheessa alakoulusta yläkouluun sekä yläkoulusta toiseen asteen koulutukseen tai työelämään (Haanpää 2009, 8-12).

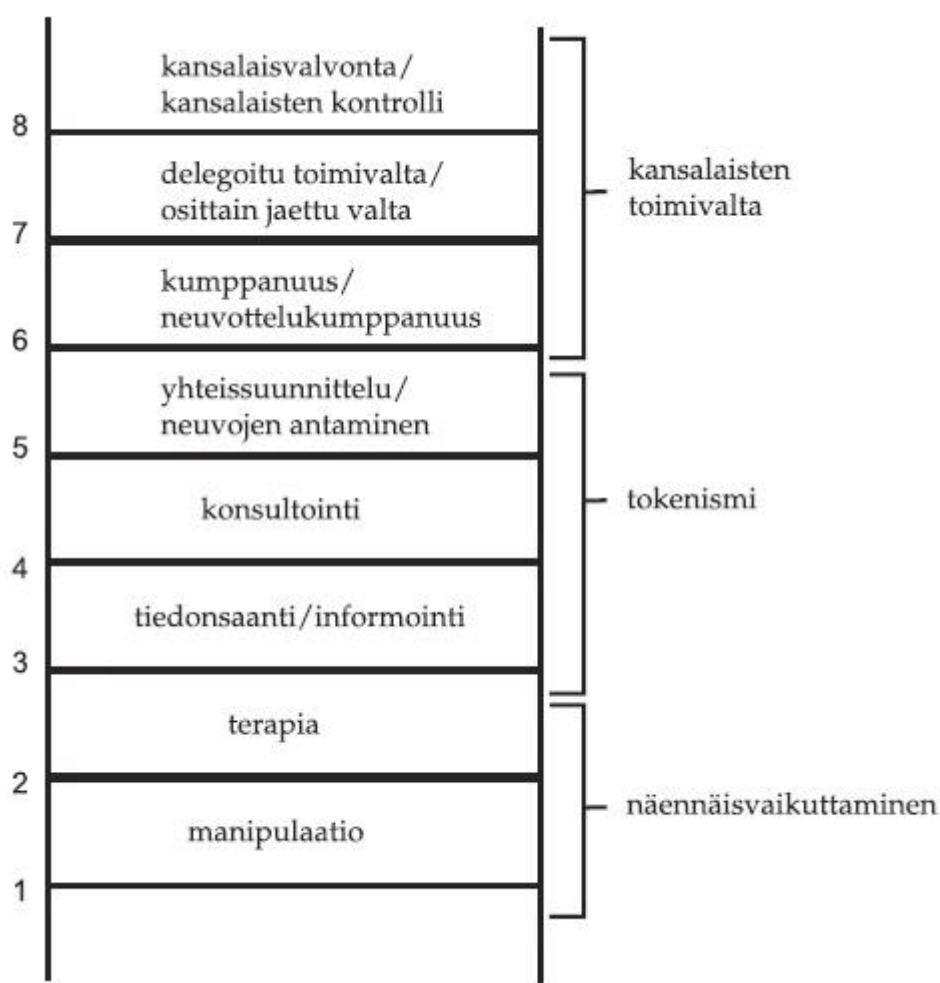
Nuorilta oli kysytty, kuinka moni oli osallistunut yhteiskunnalliseen vaikuttamiseen viimeisen vuoden aikana. Vastauksista ilmeni, että 52 % vastanneista oli osallistunut johonkin toimintaan vähintään kerran viimeisen vuoden aikana. Sukupuolisesti tytöt olivat osallistuneet enemmän. Luokka-asteiden perusteella 6.-luokkalaiset olivat osallistuneet enemmän. Toinen tarkastelun kohde oli nuorten halu sekä mahdollisuus vaikuttaa koulussa. Tuloksista selviää lyhyesti, että nuorilla on suuri halu vaikuttaa asioihin, mutta mahdollisuudet olivat pienet. Asiat mihin haluttiin vaikuttaa, oli muun muassa kouluruoka, luokkaretkikohteet ja lukujärjestykset. (Ursin 2012, 61-63.)

Nuorilta kysyttiin heidän kiinnostusta politiikkaan ja yhteiskunnallisiin asioihin. Nuoret saivat oman kokemuksen mukaan määritellä, mitä politiikka ja yhteiskunnallinen asia ovat. Lyhyesti tarkasteltuna, nuorten kiinnostus politiikkaa ja yhteiskunnallisiin asioihin oli vähäistä. Paljon politiikasta kiinnostuneita oli erittäin vähän. Pojat olivat enemmän kiinnostuneita politiikasta kuin tytöt. (Ursin 2012, 63-64.)

Artikkelin lopussa pohdittiin osallisuuden kiinnostusta pieneksi sen takia, koska asiat olivat voineet olla hyvin siinä vaiheessa, kun kyselyä tehtiin ja tarvetta kiinnostukselle ei nähty. Palautteiden perusteella huomattiin, että nyky-yhteiskunta palvelee nuoria niin hyvin, että heille on tarjottu kaikki ”eväät” valmiina, joten asioihin ei tarvitse vaikuttaa. (Ursin 2012, 67.)

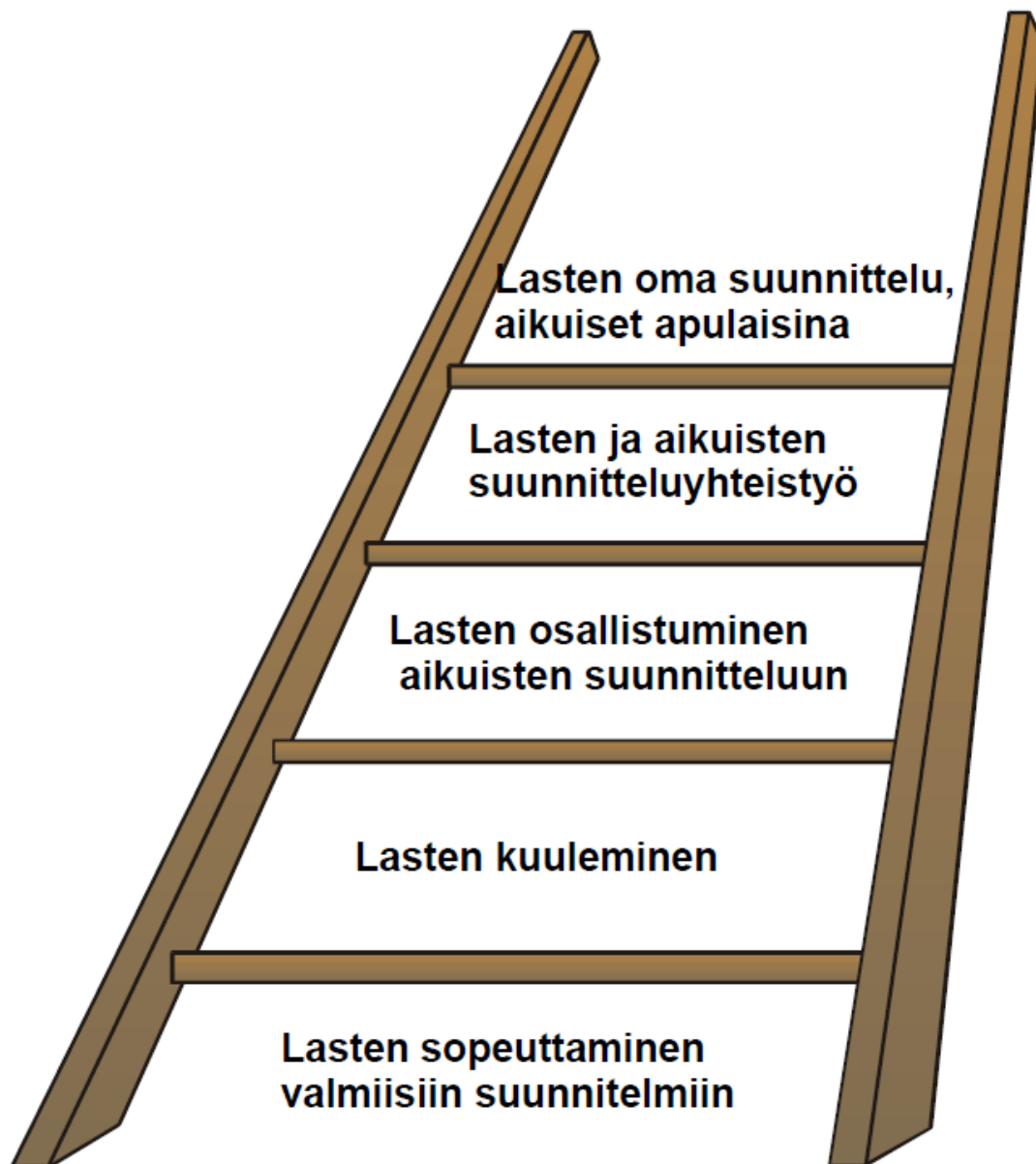
2.8 Osallisuuden tikapuut

Kun tutkitaan ja määritellään osallisuutta, yleisimpiä tapoja ovat niin sanotut tikapuumallit, joilla kuvataan osallisuuden tason rakentumista tai kasvamista. Yhtenä mittari toimii Sherry Arnsteinin mittari (Kuva 1), jonka hän kehitti vuonna 1969. Asteikko on kahdeksan portainen ja sillä pyrittiin kuvamaan kansalaisten ja julkisen vallan välistä valtasuhdetta. Asteikon kaksi pienintä tasoa kuvasi ei-osallistumista ja kolme suurinta kansalaisten itsenäistä toimivaltaa. Asteikon keskiosaa kutsutaan tokenismiksi, mitä kuvastaa pintapuolinen osallisuus. Pienimmästä suurimpaan tasot ovat manipulaatio, terapia, tiedonsaanti, konsultointi, yhteissuunnittelu, kumppanuus, delegoitu toimivalta sekä lopuksi kansalaisvalvonta. Asteikon on suomentanut Sutela M. vuonna 2000. (Gretchel 2002, 81-82.)

Kuva 1: Arnsteinin asteikko (Suom. Sutela 2000)

Lasten mukanaoloa yhdyskuntasuunnittelussa on tutkinut Liisa Horelli. Hän käytti Arnsteinin asteikosta sovellettua viisi-portaista asteikkoa (Kuva 4). Asteikko alkaa lasten sopeuttamisesta valmiisiin suunnitelmiin, joka kuvastaa Suomessa vallitsevaa osattomuuden käytäntöä. Toinen aste, lasten kuuleminen, kertoo että informaatio vaihtaa omistajaa, mutta lapsi jää ulkopuolelle suunnittelussa. Kolmas aste, lasten osallistuminen aikuisten suunnitteluun, on aikuisten ehdoilla tapahtuvaa suunnittelua. Neljäs askel, lasten ja aikuisten suunnitteluyhteistyö, on toimintaa missä molemmat osapuolet tuovat oman asiansa esiin. Viimeisenä askeleena on lasten oma suunnittelu aikuiset apuna. Horellin mukaan, kun päästään neljännelle asteelle, siirytään osallistumisesta osallisuuteen. (Fjölt 2000, 2-3.)

Kuva 2: Osallistumisen tikkaat (Horelli 1994)

Leena Nousiainen ja Ulla Rasimus ovat kehittäneet oman osallisuuden asteikkonsa (Kuva 2). Heidän osallisuuden portaat on viisi portaikkoinen eikä tietylle tasolle ole asetettu mitään tarkempaa määritelmää kuten Arnsteinin mittarissa. Tässä Nousiaisen ja Rasimuksen mittarissa osallisuuden mittariksi on määritetty, kuinka hyvin nuori pääsee voimaantuneen ja valtautuneen toimijan asemaan, kuinka hyvin nuori kokee oman osallisuuden sekä kuinka hyvin nuoren asema säilyy koko prosessin aikana. Pienimmästä suurimpaan portaat ovat yksisuuntainen prosessi, aikuiset ja oppilaat vuoropuhelussa jota aikuiset ohjaavat, luova yhteistyöprosessi, kohti itsenäistä päätöksentekoa sekä itseohjattavuus. (Nousiainen & Rasimus 2014, 1-3.)

5. ITSEOHJAUTUVUUS

Oppilaiden ryhmä toimii itsenäisesti yhdessä asetettujen tavoitteiden suuntaisesti. Aikuiset ovat toiminnan mahdollistajia, resurssien tarjoajia ja linkki laajempiin verkostoihin.

4. KOHTI ITSENÄISTÄ PÄÄTÖKSENTEKOA

Oppilaiden itsenäistä toimintakykyä ryhmänä ja vastuunottoa yhteisestä tehtävästä / tavoitteesta tuetaan. Aikuiset mahdollistavat oppilaiden toiminnan ja tulevat apuun kriittisissä tilanteissa. Aikuinen toimii ohjaajana asioissa, joita oppilaat eivät vielä hallitse.

3. LUOVA YHTEISTYÖPROSESSI

Asiat etenevät aikuisten ja oppilaiden välisessä luovassa, uusia asioita kehittävässä prosessissa. Reunaehtojen merkitystä pohditaan avoimesti ja ratkaisukeskeisesti. Aikuiset arvostavat oppilaiden tuoreita näkemyksiä ja hakevat aktiivisesti tapoja ottaa ne huomioon.

2. AIKUISET JA OPPILAAT VUOROPUHELUSSA, JOTA AIKUISET OHJAAVAT

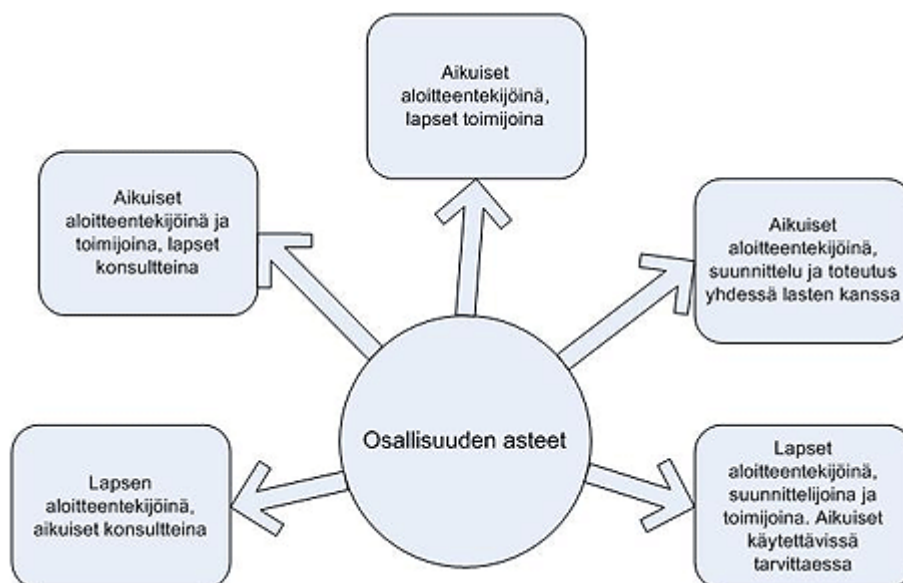
Oppilaiden kanssa keskustellaan asioista, ideoidaan ja muotoillaan tavoitteita, mutta aikuiset ratkaisevat, mitä tehdään. Oppilaat toimivat aikuisten ohjeitten mukaan, kyseenalaistamista ei sallita.

1. YKSISUUNTAINEN PROSESSI

Näennäisdemokratiaa. Oppilaita tiedustellaan toiveita ja mielipiteitä, mutta aikuiset ratkaisevat yksipuolisesti mitä tullaan tekemään. Oppilaat eivät tiedä, onko heidän toiveillaan ja ideoillaan ollut vaikutusta.

Kuva 3: Osallisuuden portaat (Nousiainen & Rasimus 2014)

Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen julkaisemassa Lastensuojelun käsikirjassa osiossa Lapsen osallisuus on määritelty omat osallisuuden portaat (Kuva 3). Osallisuutta on myös määritelty oikeutena saada tietoa itseä koskevista päätöksenteoista, suunnitelmista, toimenpiteistä sekä kaikkien näiden perusteluista. Lapsella on myös oikeus olla mielipiteitä näihin asioihin ja oikeus myös vaikuttaa niihin. Tärkeintä on vuorovaikutus, vaikuttaminen ei ole mahdollista, jos päätöksentekoon ei pääse mukaan tai päätöksentekoa koskevista asioista ei kuule tai saa tietoa. Osallisuuden portaat nähdään THL:n mukaan nousujohtoisena portaikkona tai tikapuina, jossa nousee alimmalta tasolta ylemmäs. Mitä ylemmäs asteikossa edetään, sitä enemmän lapsi on osallisena. Tällaista kaavamaisista ajattelua ollaan pyritty rikkomaan ja ollaan luotu osallisuuden asteet ilman mitään asteikkoa. Tärkeintä on, että osallisuuden tunne ilmenee edes jossain vaiheessa. (Lapsen osallisuus 2014.)

Kuva 4: Osallisuuden asteet (Oranen 2016)

2.9 Vantaan kaupungin osallisuuskriteerit

Vantaan kaupungin työntekijöille on laadittu omat osallisuuden kriteerit, jota he voivat hyödyntää työnteossa. Tasojen tavoitteena on lisätä tietosuutta osallisuuden eri mahdollisuuksista ja toimintatavoista, sekä herättää ajatuksia ja keskustelua osallisuudesta. Kriteerit ovat vain suunnannäyttäjä osallisuustyölle. Jokaisen tila tarkastelee portaikkoa omien lähtökohtien ja tarpeiden kautta. (Osallisuus Vantaan kaupungin nuorisopalveluiden nuorisotilatyössä 2011, 5.) Tärkeimmät kohdat tätä tutkimusta ja opinnäytetyötä varten ovat rakenteet, nuorten rooli, palaute ja ongelmatilanteet. Nämä kriteerit ovat myös tärkeitä siltä kannalta, jos Vantaan kaupunki on itse ne itse laatinut, voidaan olettaa kaupungin nuorisopalveluiden niitä hyödyntävä. Nuorisopalvelu käyttää myös samaa kriteeristöä tuloksellisuutta arvioitaessa.

Kriteeristöä luetaan seuraavasti. Vasemmassa palkista löytyy otsikko jota oikealle etenevät sarakkeet seuraavat. Sarakkeet ovat määritelty tasoittain yhdestä neljään. Tason numeron noustessa edistytään otsikon mukaisessa aiheessa eteenpäin. Esimerkkinä ensimmäinen otsikko Rakenteet. Ensimmäinen taso ”Osallisuustoiminnalla ei ole selkeää rakennetta” antaa reunaehdon osallisuuden rakenteelle. Toinen taso määrittelee ”Osallistaminen ja sen suunnittelu/rakenteet on tehty, mutta käytännön toteutus ontuu”. Ensimmäiseltä tasolta ollaan edistytty sen verran, että ollaan saatu jonkinlainen rakenne. Osallisuustoiminnasta puuttuu silti toimijat. Taso kolme tuo mukaan selkeän rakenteen sekä nuorten osallistamisen toimintaan. Tason neljän pitäisi toteutua siinä vaiheessa, kun nuoret toimivat aktiivisesti nuorisotilalla, nuorille on jaettu erilaisia vastuutehtäviä ja kun nuoret ovat perehdytetty osallisuustoimintaan. Tällä kaavalla edetään kaikkien otsikoiden kanssa. Tuloksellisuutta arvioidessa jäädään sille tasolle kun oma toiminta siihen edellyttää.

	Taso 1	Taso 2	Taso 3	Taso 4
Rakenteet	Osallisuustoi- minnalla ei ole selkeää raken- netta.	Osallistaminen ja sen suunnittelu / rakenteet on teh- ty, mutta käytän- nön toteutus on- tuu.	Osallisuusrakenne on selkeä ja tilalla on mietitty toimin- tatapoja, jokaisen osallistumisen tur- vaamiseksi. Nuoria osallistetaan talon eri toimintoihin tai tapahtumiin.	Osallisuusrakenne on selkeä ja läpinäkyvä ja tilalla on olemassa toimintatavat jokai- sen osallistumisen turvaami- seksi. Nuoret toimivat tilalla aktiivisesti. Tilan toiminnoissa korostuu nuorten erilaiset vastuutehtävät niin ryhmissä, retkissä kuin tapahtumissa- kin. Nuoret on perehdytetty tehtäväänsä.
Nuorten rooli	Nuoret osallistu- vat tilalla järjes- tettävän toimin- nan suunnitte- luun ja toteu- tukseen vasta- hakoisesti. Nu- oret osallistuvat lähinnä yksittäis- ten tapahtumien suunnitteluun ja vieläpä myöhäi- sessä vaiheessa.	Nuoret osallistuvat yksittäisten iltojen suunnitteluun oman mielenkiin- tonsa mukaan. Toiminnan toteu- tus jää usein oh- jaajille.	Nuoret ja ohjaaja tekevät yhteistyötä ohjaajan toimiessa motivaattorina. Toimintaa suunni- tellaan yhdessä. Nuorilla on toimin- nassa vastuuta ja nuoret toteuttavat toimintaa myös it- se.	Toiminta on asiakaslähtöistä. Nuoret ehdottavat, suun- nittelevat ja toteuttavat toi- mintaa aktiivisesti ja itse- näisesti. Nuoret osallistuvat myös toimintasuunnitelman ja -budjetin tekemiseen.
Palaute Yhteiset foorumit	Nuorilta ei kerä- tä palautetta. Tilalla ei ole yh- teistä foorumia, jossa päätetään tilaan liittyvistä asioista.	Nuorilta kerätään palautetta, mutta palautetta ei käy- dä läpi yhdessä nuorten kanssa, eikä sitä hyödyn- netä. Tiloilla jär- jestetään satun- naisesti talokoko- uksia tai vastaavia yhteisiä foorumei- ta.	Nuorilta kerätään palautetta ja tilalla toimii talotoimikun- ta tai vastaava foo- rumi, joka käsitte- lee palautetta ja huolehtii toimenpi- teiden toteutukses- ta.	Tilalla on olemassa aktiivinen palautejärjestelmä ja tilan toiminnoista vastaava talo- toimikunta tai vastaava yh- teinen foorumi. Tämä huomi- oi myös muut nuorisotilan kävijät toiminnan suunnitte- lussa ja toteutuksessa. Ta- paamisista laaditaan kokous- kutsut ja muistiot, jotka ovat julkiset.
Tiedottaminen	Nuoret eivät ole mukana tiedot- tamisessa.	Nuoret ovat mu- kana satunnaisesti tapahtumista tie- dottamisessa.	Nuorilla on vastu- uta tapahtumista tiedottamisesta.	Nuorilla on vastuuta toimin- nasta tiedottamisesta.

Kuva 5: Nuorten osallisuus nuorisotiloilla (Vantaa) osa 1.

	Taso 1	Taso 2	Taso 3	Taso 4
Vertaistoiminta	Nuoret eivät ole mukana vertaistoiminnassa.	Vertaistoimintaa on suunniteltu, mutta toiminta ei ole toteutunut.	Nuoret osallistuvat vertaistoimintaan ja he saavat siihen asianmukaisen koulutuksen.	Tilan tehtävien suorittamiseksi mukana on useita nuoria, joiden tehtävät ovat selkeät. Nuoret auttavat toisiansa tarvittaessa. Tilan mahdollisimman monessa toiminnassa on mukana joku nuori.
Ongelma- ja ristiriitatilanteiden ratkaisu	Ongelma- ja ristiriitatilanteisiin puututaan satunnaisesti.	Ohjaaja selvittää nuorten ongelmia ja ristiriitoja.	Nuoret ratkaisevat ohjaajan tuella ongelmia ja ristiriitoja.	Tilalla on selkeät säännöt ja ohjeet, jotka auttavat, ettei ristiriitatilanteita juurikaan tule. Mahdollisissa ristiriitatilanteissa säännöt ja ohjeet auttavat nuoria ratkaisemaan ongelmia ja ristiriitoja itse.
Yhteisistä tiloista huolehtiminen	Yhteisistä tiloista ei huolehdi.	Ohjaajat siivoavat nuorten sotkut ja ylläpitävät siisteyttä.	Nuoret hoitavat ohjatusti tilojen siisteyttä. Nuorisotilalla on silloin tällöin talkoita, joissa jokainen huolehtii ja huoltaa yhteistä tilaa. Talkoista sovitaan yhdessä.	Nuoret ylläpitävät yhteisen tilan viihtyvyyttä itsenäisesti ja aktiivisimmat nuoret ohjaavat muita nuoria siisteyden ylläpidossa ja esim. kierätyksessä. Nuorisotiloilla on säännöllisiä talkoita, joissa jokainen huolehtii ja huoltaa yhteistä tilaa. Talkoista sovitaan yhdessä.
Työssä oppiminen	Nuorisotilalla ei tarjota mahdollisuuksia työssä oppimiseen.	Nuorisotilalla tarjotaan satunnaisesti mahdollisuuksia työssä oppimiseen.	Nuorisotilalla tarjotaan säännöllisesti mahdollisuuksia työssä oppimiseen.	Nuorisotilalla tarjotaan aktiivisesti mahdollisuuksia työssä oppimiseen TET-jaksojen, kesätöiden, työharjoittelujen, siviilipalveluspaikkojen ja oppisopimusten avulla.

Kuva 6: Nuorten osallisuus nuorisotiloilla (Vantaa) osa 2.

3 Tutkimusongelma

Opinnäytetyön tarkoituksena on selvittää nuorten osallisuuteen liittyviä haasteita ja siihen liittyviä kokemuksia nuorisotilalla. Olen ottanut omaksi tutkimusongelmaksi ”Millä tavoin saataisiin lisättyä nuorten osallisuutta nuorisotiloilla?” ja tutkimuskysymyksinä käytän ”Mitkä asiat vaikuttavat nuorten osallisuuteen?”, ”Miten nuoret kokevat osallisuuden?”, ”Millä tavoin nuoret haluavat vaikuttaa?”.

4 Tutkimusasetelma

Tutkimuksen kohteena toimi Itä-Vantaan kolme eri nuorisotilaa. Nämä nuorisotilat muodostavat yhdessä Hakunilan toimialueen. Nuorisotilat sijaitsevat Hakunilassa, Länsimäessä ja Kolohongan nuorisotalo Kuninkaanmäessä. Nuorisotilan kävijät ovat 9-17-vuotiaita. Näillä kolmella nuorisotilalla käy yhteensä keskimääräisesti 180 nuorta päivän aikana. Hakunila ja Länsimäki ovat kävijämäärältään suurimmat talot. Varsinkin Hakunilan ja Länsimäen nuorisotilan kävijöistä, suurin osa ovat maahanmuuttajataustaisista perheistä joilla äidinkieli ei ole Suomi. Toiminta on jaettu pienempien 3.-6.-luokkalaisten nuorten ja isompien 13-17-vuotiaiden kesken. Poikkeuksena on Kolohongan nuorisotila, jossa pienet ja isot nuoret saavat olla samaan aikaan nuorisotilalla. Pienten aika loppuu kuitenkin pari tuntia aikaisemmin kuin isojen nuorten. Tähän järjestelyyn on tultu sen takia, että tavoitettaisiin enemmän nuoria Kolohongan, Sotungin ja Itä-Hakkilan alueelta.

Tähän työhön on valittu laadullinen eli kvalitatiivinen tutkimusote. Kokemukset ja mielipiteet ovat subjektiivisia käsitteitä, eli jokainen saa itse määritellä miten kokee osallisuuden tai mitä siitä on mieltä. Kokemuksia ja mielipiteitä on helpompi tutkia laadullisena kuin määrällisenä. Käytin tiedonkeruumenetelmänä teemahaastattelua. Teemahaastattelu on yleisesti käytetty tiedonkeruumenetelmä laadullisessa tutkimuksessa. Haastattelu vaatii myös tutkijan ja tutkittavan fyysistä läsnäoloa. (Kananen 2014, 76.)

Haastattelun teemat koskivat laajalti osallisuutta nuorisotilalla ja teemahaastattelun aikana kysymyksiä syntyi lisää haastateltavien vastausten perusteella. Haastatteluun osallistuvat nuoret olivat kaikki vapaaehtoisesti halunneet osallistua haastatteluun. Haastatteluun ei ole pakotettu ketään myöskään kentän työntekijöiden toimesta. Ainut ehto jonka asetin tälle haastattelulle oli, että saan nauhoittaa haastattelun äänimuotoon ja sitä käytetään pelkästään tämän opinnäytetyön tekemiseen. Jos nuori ei halunnut, että hänen ääntensä nauhoitetaisiin, niin minun oli pakko perustella nauhoittaminen myöhempää litterointia varten. Yksi haastattelu kesti keskimäärin seitsemän minuuttia ja parhaimmillaan haastatteluun saatiin pituutta 15 minuuttia. Haastattelut on sen jälkeen litteroitu erikseen ja jokaisesta äänitteestä on tallennettu tekstitiedosto. Äänitteitä saatiin yhteensä yhdeksän. Joihinkin haastatteluihin osallistui useampi nuori kerrallaan. Vastaukset ovat suoraan nuorilta ja niitä ei ole muutettu. Vastaaajia ei ole erikseen merkitty, vaan nuorten vastaukset näkyvät ”kursiivissa muodossa” lainausmerkkien sisällä.

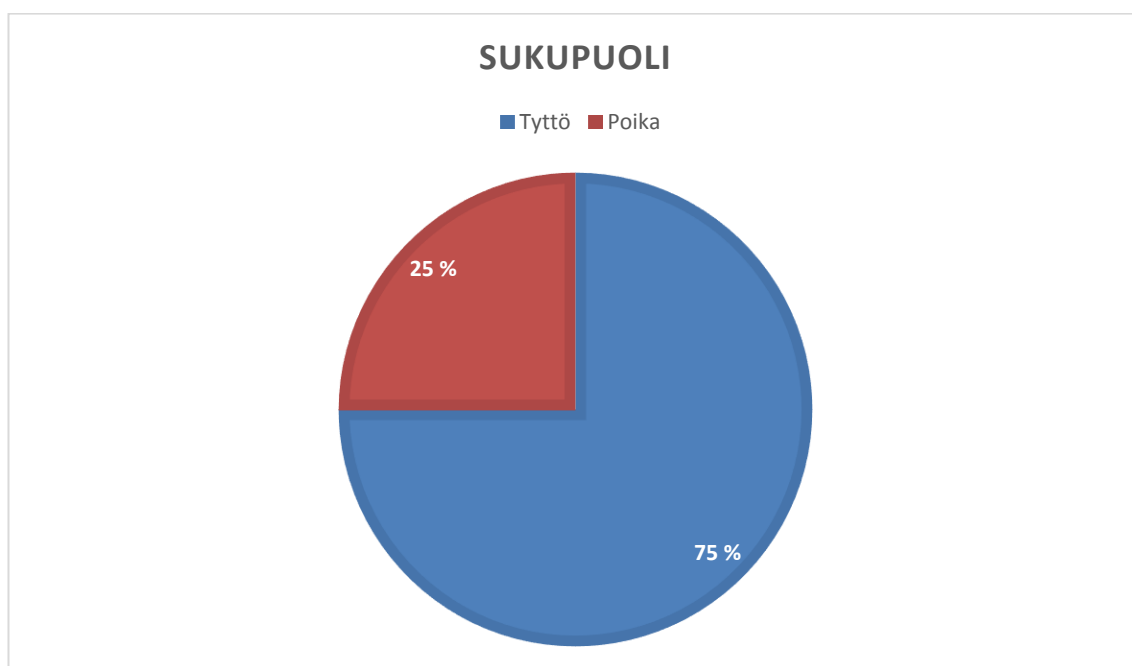
5 Tutkimustulokset ja luotettavuus

Tutkimuksen luotettavuutta voidaan tarkastella reliabiliteetin kautta. Eli jos samanlainen tutkimus tehdään uudestaan, voidaanko saada samanlaisia tuloksia? Jos uudessa paikassa tai samassa paikassa mihin aiemmin tutkimus on tehty pitää sisällään uudenlaisia rakenteita, voi jotkin tulokset muuttua. Myös nuorten mielenkiinto osallisuutta kohtaan voi muuttua, jos tieto osallisuudesta lisääntyy ja nuoret saavat lisää positiivisia mielipiteitä vaikuttamisesta, voi myös nuorten subjektiivinen käsitys muuttua ajan myötä. Osallisuus ei ole kuitenkaan aikaan eikä paikkaan sidottu teema, vaan sitä voidaan tehdä aina kun sille on mahdollisuus. Tämän tutkimuksen aikana, millään nuorisotilalla ei ollut mitään suurempaa vaikuttamiskanavaa tai talon yhteisiä käytänteitä. Tutkimuksessa otanta oli pieni (16) ja suuremmalla otannalla, tästä olisi saatu laajempi tutkimus.

Nuorten osallisuutta on tutkittava, jotta niistä löytyy jokin yhdistävä tekijä ja sen avulla saadaan kehitettyä osallisuutta. Nuoret ovat parhaita kertomaan omasta elämäntilanteesta ja heidän vapaa-ajasta, joten ulkopuolisen aikuisen mielipiteet tai näkemykset eivät suoraan anna parasta tulosta. Näitä vastauksista ei voida yleistää, että kaikki nuoret vastaisivat samalla tavalla tai että tähän tutkimukseen osallistuneet nuoret edustaisivat kaikkia Itä-Vantaan nuoria.

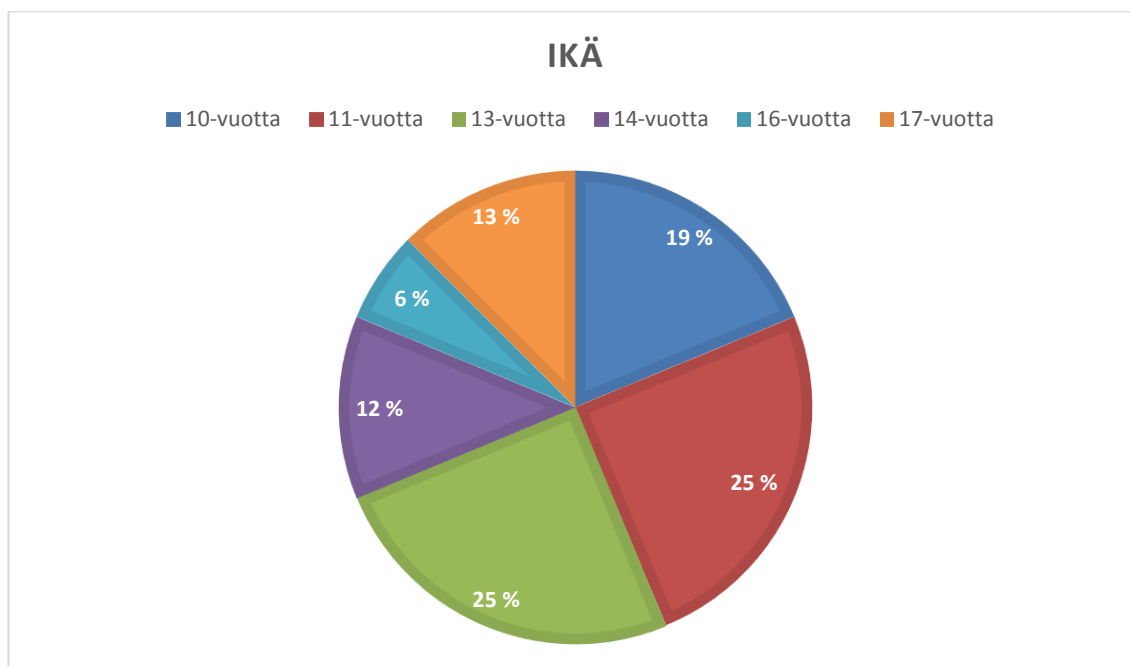
5.1 Taustatiedot

Taustatiedoista selviää tarkemmin kohderyhmä. Haastatteluihin osallistui yhteensä 16 nuorta. Tyttöjä osallistui 12 (75%) ja poikia 4 (25%).

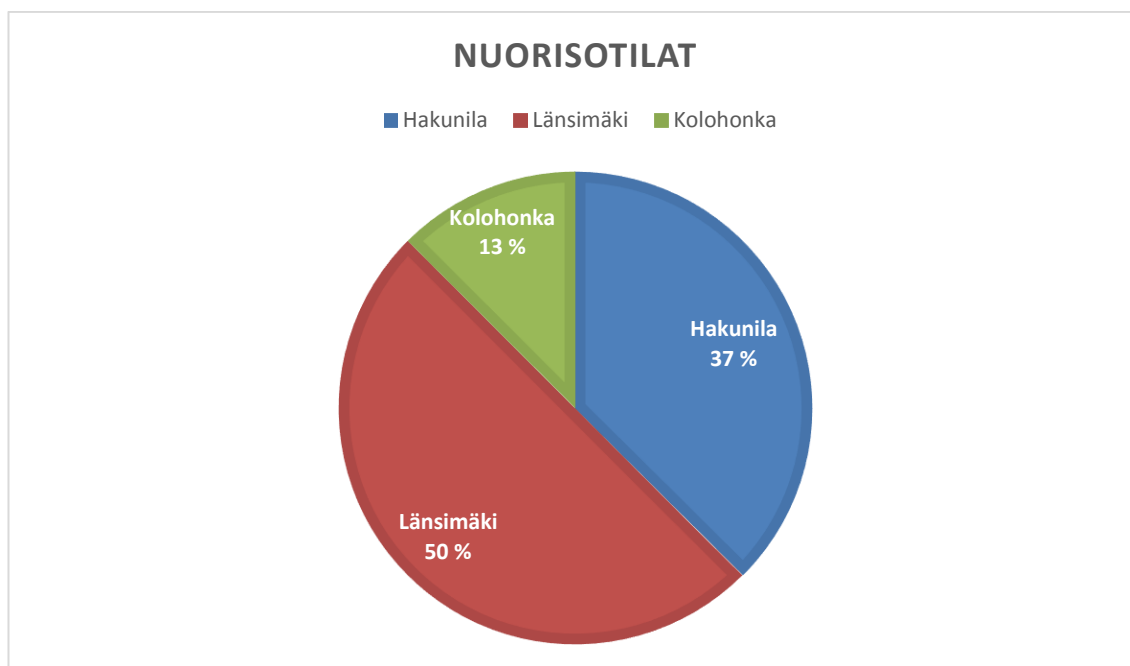
Taulukko 1: Sukupuolijakauma

Haastateltavien ikäjakauma asettui 10 ja 17-ikävuoden väliin. Suurimmat ikäluokat olivat 11 (n=4, 25%) ja 14-vuotiaat (n=4, 25%). 9-12-vuotiaat lasketaan tässä ”pieniin” nuoriin, kun taas 13-17-vuotiaat kuuluvat ”isompiin” nuoriin. Muita luokittelutapoja ovat muun muassa varhaisnuoret ja nuoret.

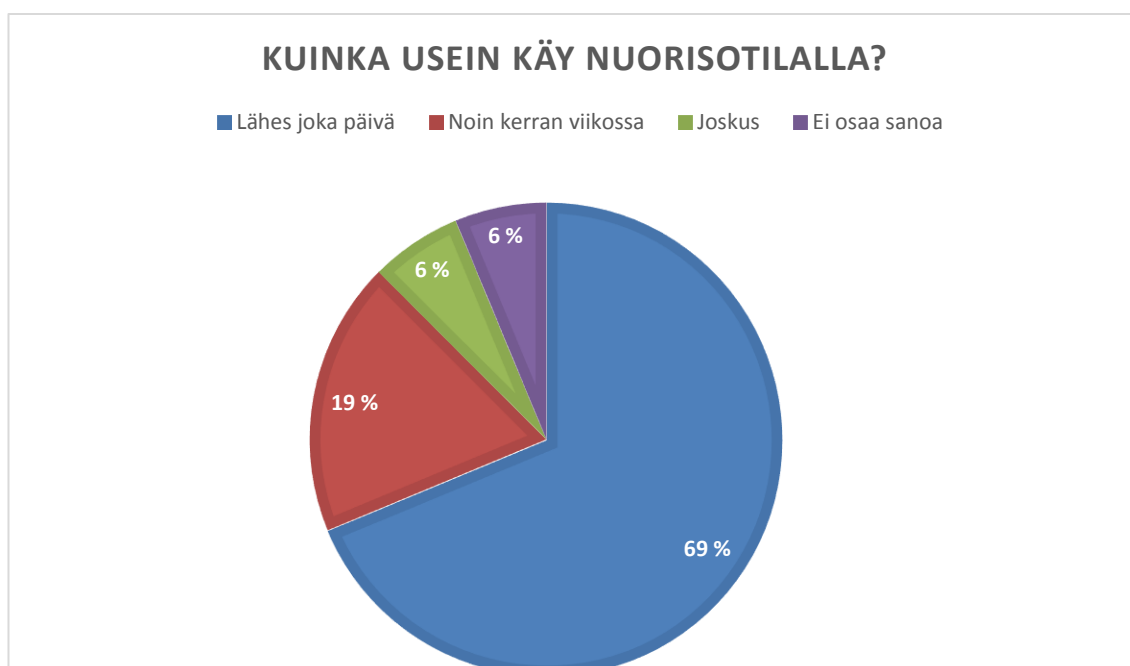
Taulukko 2: Ikäjakauma

Nuorisotilat vastaajien mukaan jakoutuivat Länsimäen osalta kahdeksaan nuoreen (50%), Hakunilasta vastasi kuusi (37%) nuorta ja Kolohongan nuorisotilalta vain kaksi (13%) nuorta. Hakunilan ja Länsimäki ovat alueelta suurimmat talot ja näissä taloissa käy nuoria päivittäin yli 50. Haastatteluista kävi myös selville, että nuoret eivät pelkästään käy vain omalla talolla vaan osa nuorista käy myös joko kaikissa kolmella talolla tai hänen lähialueensa nuorisotaloilla.

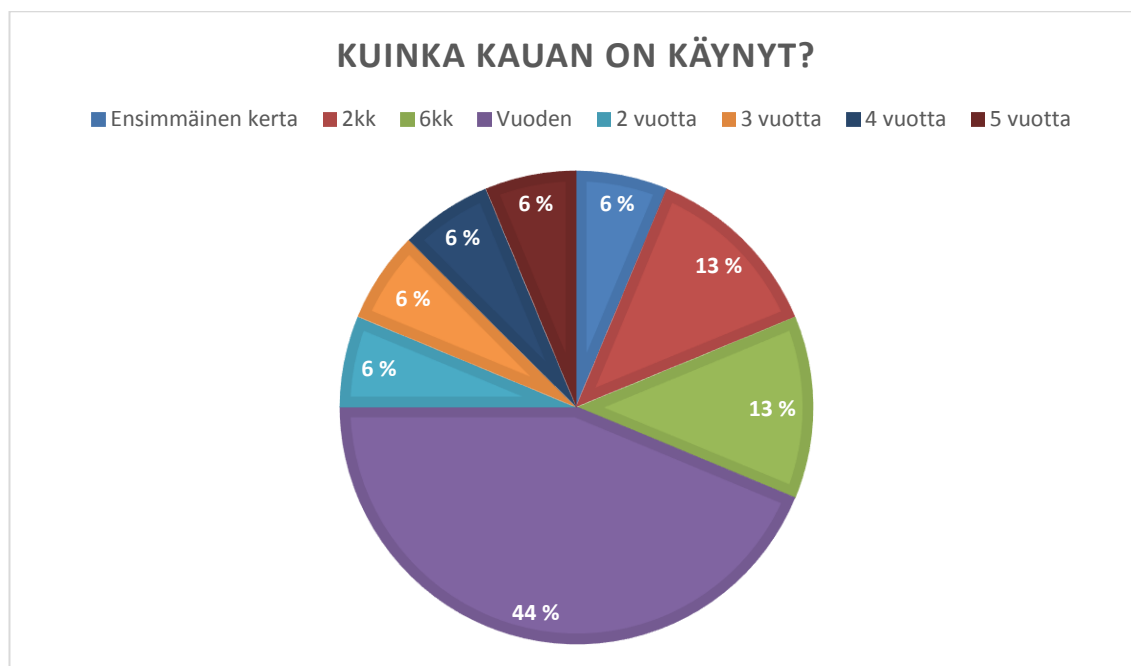
Taulukko 3: Haastateltavat nuorisotaloittain

Taustatiedoissa kysyttiin myös kuinka usein nuoret käyvät nuorisotilalla ja kuinka kauan he ovat käyneet. Suurin osa nuorista (n=11, 69%) käy lähes joka päivä nuorisotilalla, kun se on auki. Noin kerran viikossa kävi kolme (19%) nuorta ja joskus kävi vain 1 (6%). Määritelmällä joskus ei pystytä kertomaan tarkkaa määrää mikä sitoutuisi tiettyyn ajanjaksoon. Yksi nuori (6%) ei osannut kertoa kuinka usein hän käy, koska hän oli ensimmäistä kertaa nuorisotalolla.

Taulukko 4: Käyntiaktiivisuus 1

Nuorista löytyi suurta eroavuutta siitä, kauanko he ovat käyneet nuorisotilalla. Suurin joukko vastanneista oli käynyt vasta vuoden verran (n=7, 44%) ja haastatteluun ”eksyi” eräs nuori joka eli ensimmäistä kertaa (6%). Muut nuoret olivat käyneet kahden kuukauden ja viiden vuoden välillä.

Taulukko 5: Käyntiaktiivisuus 2

5.2 Tutkimuskysymykset

Osallisuuden kokeminen on subjektiivinen käsitys ja jokainen itse pystyy määrittämään, kuinka paljon vaikuttamistoiminta merkitsee. Jokaisella on oma näkemys vaikuttamisesta oman tiedon ja kokemusten perusteella. Seuraavassa osiossa käsittelemme tutkimuskysymyksiäni. Teemahaastattelussa en suoraan kysynyt nuorilta näitä kysymyksiä, joten vastaukset ovat sen mukaisia, mitkä lähinten liittyvät kysymykseen ja mikä vastaisi kysymykseen.

5.2.1 Mitkä asiat vaikuttavat nuorten osallisuuteen?

Teemahaastattelussa kysyin nuorilta, tietävätkö he, miten nuorisotiloilla voidaan vaikuttaa ja ovatko he käyttäneet jotain vaikuttamiskanavaa. Tällä kysymyksellä halusin selvittää, onko heillä tietoa ensinnäkään vaikuttamisesta ja onko talolla olemassa jokin metodi tai työväline,

millä voidaan saada nuorten ääni esiin ja sitä kautta voidaan osallistaa nuoria mukaan toimintaan. Nuorilta tuli paljon erityyppisiä vastauksia ja jotkin vastaukset eivät edes liittyneen suoraan osallistamiseen tai vaikuttamiseen.

Vastauksista selvisi, että osa nuorista ei edes tiedä, miten nuorisotalolla voidaan vaikuttaa. Tähän voi tietenkin vaikuttaa kielitaito, jos ei tiedä mitä sana vaikuttaminen tarkoittaa. Näiden kohdalla yritin vielä tarkentaa, että jos nuorella olisi jokin idea nuorisotalolle, miten hän toimisi, että idea toteutuisi. Tarkennuksen jälkeen vastaus oli vieläkin ei tiedä tai että he voivat kertoa ohjaajalle oman ideansa. Ohjaajalle kertominen oli myös muutamalle nuorelle tietoinen kanava vaikuttaa toimintaan. Nuorisotilojen säännöt mainittiin yhdeksi tavaksi vaikuttaa. Tarkemmin kyseltynä, miksi juuri säännöt vaikuttavat, niin vastauksena oli enemmänkin, että säännöt vaikuttavat nuorisotilojen ilmapiiriin. Säännöillä ei ollut varsinaiseen toiminnan suunnittelun kanssa mitään tekemistä, vaan että nuorisotilalla pitää käyttäytyä hyvin ja ohjaajia pitää kuunnella, jos heillä on asiaa nuorille.

Hakunilassa tehtyjen haastatteluiden perusteella ilmeni, että nuorisotilalla on toiminut Talohallitus. Talohallitus on koostunut aktiivista nuorista, jotka suunnittelivat nuorisotilan toimintaa muun muassa diskoja sekä yö-nuorisotiloja. Nuoret jotka kuuluivat talohallitukseen, olivat omasta mielenkiinnosta halunneet liittyä talohallitukseen. Talohallitukseen ei kuitenkaan suoraan menty, vaan ennen talohallitukseen liittymistä nuoria haastateltiin ja haastatteluiden perusteella valittiin nuoret. Haastattelut ja päätöksen nuoren osallistumisesta teki silloiset työntekijät. Hakunilassa ei kuitenkaan enää toimi talohallitusta, koska nykyiset työntekijät eivät sitä tee.

”nykyään ei oo tollast juttuu ku talohallitus, koska uudet työntekijät eivät tee sitä”

Yleisesti ottaen, mitkä vaikuttavat nuorten osallistamiseen ovat tämän osion mukaan toimivat vaikuttamiskanavat, ohjaajat sekä tieto millä tavalla voidaan vaikuttaa ja sitä kautta osallistaa nuoria. Aiemmin Hakunilassa toimivan talohallituksen puuttuminen näkyy ainakin tämän hetken osallisuudessa. Myös työntekijät vaikuttavat siihen, mitä toimintaa voidaan järjestää ja paljonko siihen pystytään ottamaan nuoria mukaan. Tällä hetkellä, jos nuoria kiinnostaa vaikuttaminen ja siihen voitaisiin osallistaa näitä nuoria pitäisi olla nämä puuttuvat elementit.

5.2.2 Miten nuoret kokevat osallisuuden?

Haastattelussa kysymyksenä oli, miten nuori kokee oman osallisuuden nuorisotalolla ja liittykö siihen joltain, minkä vuoksi nuori kokee osallisuuden jollain tavalla. Nuorilta kysyttiin

myös, miten he näkevät muiden nuorten osallistumisen nuorisotalon toiminnan suunnitteluun ja toiminnan toteuttamiseen. Vastaukset selvittävät osallisuuden tärkeyden nuorten näkökulmasta.

Nuoret pääosin kokivat osallisuuden tärkeäksi nuorisotalon toiminnassa. Perusteluina oli, että nuorisotalo ei olisi silloin nuorten näköinen paikka, jos siellä ei otettaisi nuoria huomioon.

”Sithän se ei oo nuorille niinku hyvä tila jos ne ei saa ite päättää asioista”

”tosi tärkeä, jos on nuoriin liittyviä asioita et nuoret saa tuoda omat mielipiteet esiin”

”no vähäsen tärkeätä, ne jotka käy ei käy turhaan jos ne ei saa tehdä mitä haluaa”

”on se tärkeää, koska ohjaajat ei tiedä mitä nuoret haluaa tehdä, niin jos ne suunnittelee jotain suoraan sanottuna paskaa niin nuoret ei tee sitä”

”on se tärkeä, jos nuorisotyöntekijät päättäis, nii eihän nuorii silloin kiinnostaa”

Joukkoon mahtui myös näkemys ohjaajien työskentelystä. Heidät nähtiin helppona lähestyttävänä aikuisena ja heille on helppo puhua. Kaikkien positiivisten näkemysten lisäksi löytyi nuoria, jotka kokivat osallisuuden vähemmän tärkeänä tai eivät yhtään tärkeänä asiana. Yksi nuori oli sitä mieltä, että osallisuus ei ole tärkeää koska hän ei itse halua vaikuttaa nuorisotalolla.

”Ei tärkeää koska mä en halua vaikuttaa”

Nuorten näkemys muiden nuorten suunnittelusta ja toiminnan toteuttamisesta oli vähäistä. Vastauksista suurin osa oli joko nuori ei tiedä mitä muut nuoret ovat suunnitelleet tai heidän mielestä nuorten toimijuus oli vähäistä. Pienten nuorten (9-12-vuotiaiden) kohdalla huomasi, että eriarvoisuus toiminnan suunnittelussa ja toteuttamisessa oli yhdellä talolla ajankohtainen.

”Aika vähän noist (pienet) nuorista, nuoret (isot) sai tehdä kaikkii”

”Meil ei oo mitään tekemistä täällä, mut ku isot tulee ,niin niillä on kaikkee kivaa toimintaa”

Haastattelussa kysyin myös miksi heistä tuntuu tältä, vastaus liittyi heidän mielestä ikään, ikä nähtiin pienten nuorten mielestä esteenä suunnitella toimintaa tai, että ohjaajilla ei ollut mielenkiintoa ottaa pienempien ideoita vastaan. Nuorten mielestä ohjaajan työskentely vaikuttaa myös paljon siihen, miten paljon nuoria kuunnellaan ja minkä ikäisiä nuoria tarkalleen. Lainauksessa ohjaajan nimi otettu pois.

”epäreiluu, just se ikä, ne on meitä vanhempii”

”Silloin ku Ohjaaja oli, niin se otti pienten ideoita. Nyt ku se lähti niin ohjaajat ottaa vaan isojen ideoita”

Varsinaista toimintaa mitä nuoret olivat toteuttaneet muille nuorille, oli myös vähäistä. Suurin osa nuorista ei joko tiennyt mikä on nuorten toteuttamaa toimintaa tai he eivät yksinkertaisesti muistaneet. Yksi nuori osasi kuitenkin kertoa, että yhtenä kertana kaksi nuorta olivat järjestäneet pöytäjalkapalloturnauksen muille nuorille. Nuorten osallistamista ei nähty mitenkään innostavana tai kannustavana aiheena, jos kokemukset olivat näille nuorille vähäiset. Kärjistävimmit vastaukset haastatteluissa olivat.

”Eihän ne ite suunnittele mitään”

”niit ei kiinosta et ne ite auttais tai jotain”

”no ei oo paljoo, paitsi jos niille tarjotaan palkinnoksi jotain”

Nuoret kokevat osallisuuden tärkeäksi, mutta eivät hirveästi halua vaikuttaa. On hyvä, että nuorille annetaan mahdollisuus vaikuttamiseen ja pidetään se mahdollisuus elossa. Ilahduttavaa on se, että nuoret ymmärtävät miksi nuorisotila on nuorille tarkoitettu ja myös sen, että nuoret saavat vaikuttaa heidän omassa tilassa. Vaikka nuoret eivät haluaisi vaikuttaa niin miksi heitä pakottamaan siihen?

5.2.3 Millä tavoin nuoret haluavat vaikuttaa?

Nuurilta kysyttiin, miten he itse haluaisivat vaikuttaa nuorisotilaan sekä nuorisotalon ulkopuolella ja leikkisä hypoteettinen kysymys, ”olisiko mahdollista, että nuoret saisivat kokonaan päättää nuorisotalon toiminnasta?”. Kysyin myös, mihin kaikkeen he ovat saaneet olla osallisena nuorisotilan toiminnassa.

Vaikuttamisen halu nuorisotilalla liittyi vahvasti sääntöihin, aukioloaikoihin, käytänteisiin ja nuorisotalon kalustoon. Pienemmät nuoret olivat myös paljon aktiivisempia keksimään jotain, mihin he haluaisivat vaikuttaa tai kertomaan mihin he eivät olleet päässeet, kun taas isommat nuoret eivät keksineet mitään. Isommilta nuorilta myös kysyttiin mihin asioihin he olivat päässeet vaikuttamaan, he eivät oikein muistaneet tai eivät olleet halunneet vaikuttaa mihinkään jo olemassa olevaan. Nuorisotilalle haluttiin kuitenkin, että siellä järjestettäisiin kilpailuja nuorten kesken ja että voisi olla erilaisia teemapäiviä. Myös rikkiäiset laitteet haluttiin korjattavaksi, jotta niitä voisi hyödyntää useampi nuori samaan aikaan.

”järjestää skaoboja ja erilaisii esim teemapäiviä”

"et pleikka 3 korjataan, että pystyis niinku pelamaan, siin on kaks teeveetä, et pystyis pelaa niin et yhet pelaa pleikka 3 ja toiset pleikka 4"

Länsimäessä varsinkin pienten mielipiteiden ottaminen huomioon todettiin edellisessä kysymyksessä eriarvoiseksi isoihin nuoriin verrattuna. Joten Länsimäessä toiveet ja ideat liittyvät pienten aukioloaikoihin ja tekemiseen. Pienemmät halusivat enemmän yhteistä tekemistä keskenään.

"No yks juttu. et perjantai olis pienille"

"me haluttaisin olla viikonloppuisin"

"niil (isot) on sillein pidempää nuta, meil on esim kahesta puol viiteen, kolmesta puol viiteen mut niin on viidest kymmeneen ja esim lauantaisin niil on viidest yhteentoist yöhön ja pidempään"

"koko nuta, et ne kaikki leikkii jotain, et olis yhteistoimintaa"

"ohjaaja keksii jonkun leikin niin kaikki pelaa"

"mentäis sellaseen mist kaikki tykkäis. Nuta menee nyt torstaina uimaan niin sinne menee vaan 2. Koska meidän piti mennä eka leffaa mut sitten sanottiin et se on monimutkasta, ne vaihto sen unitiin"

Viimeisimmässä lainauksessa ohjaaja oli tehnyt viimeisimmän linjauksen. Perusteluina, että nuoret eivät osanneet päättää sellaista elokuvaa mitä kaikki olisi halunneet mennä katsomaan ja mikä on heidän ikäisille sopiva. Kaikki kolme nuorisotilaa noudattavat ikärajoja elokuvissa ja nuorisotilalle hankittavissa videopeleissä.

Kun kysyttiin, pystyisivätkö nuoret itse kokonaan järjestämään toimintaa nuorisotilalla ilman ohjaajien apua, nähtiin se huonona asiana. Nuoret pelkäsivät, että nuorisotilasta muuttuisi hallitsematon paikka jossa kiusattaisiin, kiroiltaisiin, huudettaisiin, tapeltaisiin ja ilmapiiri muutenkin huonontuisi. Osa nuorista näki sen mahdollisena, mutta tietyin ehdoin.

"ei, koska täällä olis kaikkii sellasii jotka kiusaa ja huuttaa"

"ei, koska jos tulee vaikka tappelu"

"ettei menis mitään rikki tai varastettais"

"ei, koska tääl vois tulla esim. väkivaltaa"

" kaikki huutais"

"et musan vois laittaa täysii"

"kiroilua ja kahteentoista asti auki".

"ei varmaan, koska ohjaajat kieltäisi kaiken, mahdollista jos ohjaajat eivät kiellä"

"riippuu aika paljon nuorista, mut miks ei"

”onhan tääl nyt periaattees aika vapaata mut jotain sääntöjä pitää noudattaa”.

Asiat mihin nuoret olivat saaneet vaikuttaa, olivat edellisiä kohtia nähden paljon positiivisempia. Vaikka nuoret eivät aikaisemmin muistaneet, mitä muut nuoret olivat suunnitelleet tai toteuttaneet, muistivat he ainakin omat kokemukset. Jos kysymystä ”paljonko muut nuoret suunnittelevat ja toteuttavat toimintaa” olisi jotenkin jatkanut tai tarkentanut, että heidänkin omat kokemukset olisi laitettu samaan vastaukseen, olisivat he varmaan menneet sekaisin, mitä kysytään. Haastatellut nuoret olivat päässeet muun muassa vaikuttamaan yhden nuorisotilan sisustukseen ja toisella tilalla nuoret olivat järjestäneet yö-nuorisotilaa muille nuorille, olleet diskossa apuna. Myös yhteisiin retkiin nuoret olivat päässeet vaikuttamaan.

”Sisustukseen, kysy et haluttaisko me maalata täällä”

”Mun pitää ettii leffa mihin me mennään toukokuussa, ohjaaja antoi sen tehtäväks”

”suunnittelin asioita, kaikkee mitä siel oli yönuttaa, mitä viel, en mä muista”

”no esim diskot, yönutat ja sitten ku oli tää KV-projekti niin vähän siinäkin auttanut”

”diskossa mä olin kasvomaalauksessa, se oli kivaa”

6 Johtopäätökset

Kun verrataan saatuja tuloksia teoriaan ja tikapuumalleihin, voidaan hyvin tarkastella, millä tasolla ollaan osallisuudessa. Tärkein tikapuumalli tai tässä tapauksessa kriteeristö on Vantaan oma malli. Vantaan nuorisopalveluiden mallia (kuva 5) jos lähdetään tarkastelemaan ensimmäiseltä riviltä ”sarakkeet” huomataan, nuorten osallisuus on tason 1 tason 2 välimaastossa. Hakunila nuorisotilalta nuoret kertoivat talohallituksen puuttuvan, kun uudet työntekijät eivät sitä enää pidä. Eli selkeä rakenne puuttuu. Käytännön toteutuminen ei ole varmaan kuitenkaan mahdotonta toteuttaa, jos Hakunilasta löytyy jonkinlaiset ohjeet talohallituksen ylläpitämiseen. Myöskään muilla tiloilla ei ollut selkeää rakennetta, millä tavalla nuorten ideoita otetaan vastaan.

Nuorten roolit kriteerien mukaan olisi jossain tilanteissa tasolla 3, mutta yleisesti tasolla 2. Vastauksistakin huomasi, että nuoren omalla mielenkiinnolla on paljon vaikutusta siihen, paljonko nuoret ovat mukana suunnittelemassa. Joitain yksittäisiä iltoja tai kilpailuja kuten yö-nuorisotila ja pöytäfutis-turnaus ovat olleet nuorten suunnittelemissa, osittain ohjaajien toteuttamana.

Palautetta nuorilta kysytään, mutta ei järjestelmällisesti ja kuten haastatteluissa kävi ilmi, yhden työntekijän panostus vaikuttaa paljon siihen, minkä ikäisten nuorten mielipiteitä kuun-

nellaan ja kuinka paljon. Tutkimuksen aikana millään taloista ei pyörinyt yhteistä talokousta jossa voitaisiin yhdessä käydä nuorten ideoita läpi. Joten tämä osio jää tason 1 kohdalle.

Ongelma- ja ristiriitatilanteiden ratkaisua voidaan katsoa osuvan tasolle 3, vaikka tiloilla on säännöt mitä noudatetaan, syntyy ristiriitatilanteita varmasti ja ohjaajat ovat niitä ratkaisemassa nuorten kanssa. Kun nuorilta kysyttiin, pystyisivätkö he itse päättämään kokonaan nuorisotilan toiminnasta, vastasivat he, että eivät pystyisi ja pelkäisivät ongelmatilanteita. Tasolla 4 vaadittaisiin, että nuoret yhdessä ratkaisivat ongelman. Tilojen säännöt eivät myöskään neuvo nuoria sopimaan ongelma- ja ristiriitatilanteita keskenään. Jossain tilanteissa on ehkä hyvä, että nuoret eivät niitä keskenään ratkaise. Säännöt ja ohjaajien läsnäolo vaikuttavat toimintaan, mutta ei voida tietää mitä tapahtuisi, jos ohjaajat eivät olisi paikalla ”vahtimassa”. Itä-Vantaalla ei ole tällä hetkellä sellaista tilaa, joka toimisi ilman ohjaajia tai tilasta huolehtivaa henkilöä esimerkiksi vertaisohjaajaa tai vertaisnuorta.

Vastaajien ikä vaikutti sen verran tuloksiin, että 9-12 vuotiaat ovat käyneet nuorisotiloilla vasta niin vähän aikaa, joten heillä ei ole välttämättä tietoa tai mielenkiintoa osallisuudesta. Yleensä nuoriso-ohjaajat pitävät pienten aikana huolta siitä, että he eivät tylsisty ja että kaikki noudattavat tilan sääntöjä. Ohjaajien työ on aika paljon vahtimista, ellei ole sitten järjestetty pienryhmätoimintaa jossa voi työskennellä tiivisti ja osallisuudelle avautuu tilaa. Toki normaalina päivänä voidaan osallistaa, mutta se on lähinnä lyhyen ajan osallistamista. Yli 12-vuotiailla nuorilla voi olla paremmat edellytykset osallisuuteen ja ohjaajillakin saattaa olla tällöin enemmän luottoa nuoriin. Yleensä nämä yli 12-vuotiaat nuoret ovat käyneet nuorisotiloilla jo muutaman vuoden, joten heille talojen tavat ovat jo tuttuja sekä heillä on jo varmasti syntynyt kuva osallisuustoiminnasta.

Tikapuumalleihin verrattuna, on osallisuus keskiluokkaa. Missään ei olla alimmalla tasolla, eikä myöskään päästä siihen korkeimpaan tasoon. Jos nämä kaikki portaikot muutettaisiin nuorisotilaa vastaaviksi, voitaisiin tehdä siitä seuraavan laisia johtopäätöksiä. Arnsteinin tikapuumallissa (Kuva 1.) päästään tokenismin puolelle, eli pintapuoliselle osallisuusasteelle. Arnsteinin asteikossa oltiin verrattu kansalaisten asemaa julkisen vallan välistä suhdetta. Nuorisotiloilla julkinen valta voi olla verrattavissa ohjaajan asemaan ja nuoren rooli on toimia kansalaisena. Horellin tikapuumalli (Kuva 2.) näyttää osallisuuden olevan kolmannella askelmalla ”Lasten osallistuminen aikuisten suunnitteluun”. Aikuiset ovat keksineet nuorille jonkun tehtävän joka edesauttaa yhteistoimintaa. Jossain tilanteissa voidaan päästä ylemmäs neljännelle portaalle ”Lasten ja aikuisten suunnittelu yhteistyö”, mutta se vaatisi myös nuoren omaa kiinnostusta tehdä yhteistyötä.

Nousiaisen ja Rasimuksen tekemän asteikon (Kuva 3.) avulla päästään toiselle portaikolle ”Aikuiset ja oppilaat vuoropuhelussa, jota aikuiset ohjaavat”. Nuorista ei huokunut sellaista ajatusta, että ohjaajat aktiivisesti keräisivät nuorten ideoita ja alkaisi toteuttaa niitä yhdessä nuorten kanssa. Jos ohjaajat aktiivisesti keräisivät ideoita, päästäisiin kolmannelle tasolle ”Luova yhteistyöprosessi”.

Nuorisotiloilla on osallisuustoimintaa, mutta se ei ole niin paljon esillä ja määrällisesti sitä on vähän. Mikä on sitten se oikea määrä ja tarvitseeko sitä edes olla määriteltynä? Uusia tutkimuksia voitaisiin tehdä Itä-Vantaan alueelle osallisuustoiminnasta ohjaajien näkökulmasta. Tässä tutkimuksessa tuotiin vain nuorten kokemuksia. Osallisuus nuorisotilalla vaatii molemmat osapuolet, työntekijät ja nuoret. Ohjaajilta voitaisiin kysyä omia mielipiteitä, miten osallisuus toimii heidän mielestä alueella, vaikuttavatko esimerkiksi jotkin hallinnolliset asiat osallisuuteen ja allekirjoittavatko ohjaajat tässä tutkimuksessa tulleet nuorten kokemukset.

7 Oma oppiminen ja pohdinta

Tätä tutkimusta tehdessä mielessä liikkui erittäin paljon kysymyksiä ja mielikuvia osallisuudesta. Oman oppimisen kannalta sain paljon lisää tietoa osallisuudesta ja oli mielenkiintoista etsiä siitä tietoa. Tiedostan itsestäni, että en ole ollenkaan tutkija-tyyppiä joka jaksaisi tehdä suurempia tutkimuskokonaisuuksia. Olen enemmänkin käytännön ihminen, siksi esimerkiksi haastatteluiden tekeminen nuorten kanssa oli parasta mitä tässä tutkimuksessa oli. Nuorten kanssa oli helppo jutella ja he mielellään vastasivat kysymyksiini. Voi olla, että haastatteluiden helppous johtui myös osittain siitä, että olen työskennellyt alueella epäsäännöllisesti ja nuoret eivät pitäneet minua tuntemattomana.

Tämän urakan jälkeen jäin itse pohtimaan, että oliko oma opinnäytetyö vain uusi työ, joka vain toisti edelliset opinnäytetyöt ja saatiinko tästä opinnäytetyöstä mitään uutta tietoa liittyen nuorten osallisuuteen. Omasta mielestäni varsinaista uutta tietoa ei osallisuudesta saatu, vaan todettiin rakenteiden puuttuminen. Millään nuorisotalolla ei ollut selkeää rakennetta, joten sellainen olisi hyvä saada, jos osallisuustoimintaa haluttaisiin lisätä. Aktiivisempia nuoria voitaisiin tukea enemmän osallisuustoiminnassa ja katsoa yhdessä nuorisotyöntekijän kanssa, mikä vaikuttamiskanava sopisi hänelle parempi. Koko talon yhteistä foorumia voi olla vaikea pitää, jos nuoria on yhtäaikaisesti talolla yli 50. Tilojen pitäisi itse päättää millaista osallisuustoimintaa on talolla ja miten osallistuminen järjestetään. Voidaan olettaa, että nuorten yhteiset foorumit ei ole kaikille mieleinen paikka, joten heidätkin pitäisi ottaa jotenkin huomioon ilman että heidät eristettäisiin pois silloin kun osallisuustoimintaa järjestetään.

Lopuksi olen jaotellut pohdintaa nuorten, ohjaajien työnteon sekä rakenteiden kannalta. Pohdinta on myös tässä järjestyksessä. Kuinka paljon nuori itse tietää, miten hän voi vaikuttaa ja

kuinka varhaisessa vaiheessa? Nuorisotiloilla ei välttämättä mainosteta aktiivisesti osallisuustoimintaa ja tämä tiedon puute vaikuttaa siihen, mihin kaikkeen nuorisotilalla voi vaikuttaa. Osallisuus on tarkoitettu kaikille nuorille, mutta voi herää myös kysymys nuoresta itsestään, voidaanko hänelle antaa vastuuta vasta silloin kun hänet tunnetaan tarpeeksi hyvin? Jos nuori tulee ensimmäistä kertaa nuorisotilalle ja ehdottaa jotain, niin kuinka vakavissaan hänet otetaan? Nuoret ovat yleensä tosi konkreettisia toiveissaan ja ideoissaan, joten sekin vaikuttaa varmasti siihen, mitä pystytään nuorisotalolla tehdä. Pystyykö nuori myös ajattelemaan muita vaikuttaessaan yhteiseen tilaan? Onhan se oma napa tärkeä, mutta kuinka paljon nuorille on kehittynyt taito ajatella myös muita ympärillä olevia ihmisiä?

Kuinka paljon valtaa nuorille voidaan antaa vaikuttaa nuorisotilaan? Kuten Vesikansa (2007, 209.) kertoi, monet opettajat sekä nuorisotyöntekijät pelkäävät, että osallisuuden edistäminen ja vaikutuskanavien mahdollistaminen nuorille sekä lapsille veisi heiltä vallan toimia vastuullisena aikuisena heidän tehtävässään. Itse en ainakaan allekirjoita tätä, eikä varmaan moni muu nuorisotyöntekijä, mutta silti voidaan yleistää, että monet. Osallisuudessa voidaan jakaa nuorille valtaa ja vastuuta, mutta pystytäänkö sitä jakaa tasapuolisesti kaikille. Jos aikuiset haluavat ottaa siitä suuremman osan, voi nuorelle tulla tunne siitä, että häntä ei oteta tarpeeksi vakavasti. Ohjaajien työ nuorisotiloilla on paljon sitä, että ollaan nuorten kanssa ja ollaan kiinnostuneita heidän elämästään ja tuetaan nuoren kasvua ja kehitystä. Osallisuustoiminnalle ei jää hirveästi aikaa, jos nuorisotilalla käy samanaikaisesti yli 50 nuorta ja kaikki pitäisi ottaa tasavertaisesti huomioon. Jos nuorisotyöntekijöiden työ on pelkkää järjestyksenvalvomista ja nuorten viihdyttämistä, niin missä vaiheessa sitä syvällistä osallisuustoimintaa ehtii tehdä?

Mitkä ovat sitten nuorisopalveluiden linjaukset? Tässä tutkimuksessa on esitelty Vantaan kaupungin osallisuuskriteerit ja nekin ovat vain suuntaa antavia ohjeita. Rakenteellisesti osallisuustoiminnalle tekisi hyvää, että alueilla olisi jokin yhtenäinen linja talokokouksista, talotoimikunnista tai jostain osallisuuden muodosta joka toimisi alueella. Helsingin malli osallistavasta budjetoinnista näyttää toimivan hyvin, joten voitaisiinko tällaista mallia kokeilla myös Vantaalla? Pitääkö vaikuttaminen olla pitkän ajan vaikuttaminen vai nopeasti tapahtuvaa konkreettista vaikuttamista ja siihen osallistamista? Nuoret varmasti haluaisivat, että kaikki tapahtuu nyt ja heti, kun taas aikuiset miettivät enemmän pidemmälle ja mitä kaikkea prosessiin kuuluu, kun lähdetään esimerkiksi suunnittelemaan nuorisotalon sisustusta.

NOTKE:n hankkeessa tuli ilmi, että vetovoimaisuutta voidaan lisätä ruoan avulla. Eli joku konkreettinen hyöty siitä, että nuoret saavat jotain vaivannäöstä. Paljonko tätä porkkanaa voidaan tarjota nuorille, jotta esimerkiksi budjetti ei tule vastaan. Kaikilla kunnilla ei kuitenkaan ole varaa syöttää joka ikistä nuorta joka nuorisotalolla käy. Nuorisotilojen tarkoitukseen ei ole olla nuorille mikään iltapäivähoito jossa heidät ruokitaan ja pidetään tyytyväisinä niin

pitkään kuin nuorisotila sulkeutuu. Tästä tulee myös mieleen porkkanan hyväksikäyttö. Millä panoksella nuoret tulevat toimintaan mukaan, jos heille kerrotaan, että siitä saa vaikka puik-kojäätelön kun hommat on tehty. Jotkut nuoret voivat olla mukana 100 prosenttisesti, mutta usko, että mukaan mahtuu niitä siipeilijöitä jotka tulevat mukaan vain helpon palkinnon toivossa ja heidän panostus yhteiseen tekemiseen on huomattavasti vähemmän kuin muilla. Nuoret ovat myös fiksuja ja osa heistä kyllä osaa löytää porsaanreiät järjestelmästä.

Lähteet

- Alanko, A. 2013. Osallisuusryhmät demokratiakasvatuksen tiloina. Nuorisotutkimus 4/2013. Helsinki: Nuorisotutkimusseura, 36-41.
- Andersson, J. 2008. Vammala - Lasten ja nuorten kunta? Lasten aja nuorten osallisuus päätöksenteossa. Teoksessa Gretschel, A., Kiilakoski, T. (toim.) Lasten ja nuorten kunta. Helsinki: Hakapaino, 158-174.
- Auvinen, A-M. Liikka, P. 2015. Osallistamisen käsikirja. Hämeenlinna: Suomen eOppimiskeskus. (Viitattu 19.9.2016)
[http://wiki.eoppimiskeskus.fi/download/attachments/26411093/eO_AVO2_Osallistamisen_k%C3%A4sikirjaA5_48_4%20\(1\).pdf](http://wiki.eoppimiskeskus.fi/download/attachments/26411093/eO_AVO2_Osallistamisen_k%C3%A4sikirjaA5_48_4%20(1).pdf)
- Cederlöf, P. 2004. Nuorisotyö ja sen haasteet pienissä kunnissa. Nuorisotutkimusverkosto/Nuorisotutkimusseura, julkaisuja 45. Helsinki: Hakapaino
- Gretschel, A. 2002. Kunta nuorten osallisuusympäristönä. Nuorten ryhmän ja kunnan vuorovaikutussuhteen tarkastelu kolmen liikuntarakentamisprojektin laadunarvioinnin keinoin. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto.
- Gretschel, A. 2007. Nuori - Ei asiakkaaksi, vaan vaikuttamaan nuorisotyön keinoin. Teoksessa Hoikkala, T. Sell, A. (toim.) Nuorisotyötä on tehtävä, menetelmien perustat, rajat ja mahdollisuudet. Nuorisotutkimusverkosto. Helsinki: Hakapaino, 243-262.
- Gretschel, A. 2008. Nuorisotalo mahdollistavana lähiympäristönä. Teoksessa Gretschel, A., Kiilakoski, T. (toim.) Lasten ja nuorten kunta. Helsinki: Hakapaino, 193-208.
- Gellin, M., Gretschel, A., Mattehies, A., Nivala, E., Oranen, M., Sutinen R. & Tasanko, P. 2012. Lasten ja nuorten asema hyvinvointipalveluissa. Teoksessa Gretschel, A., Kiilakoski, T. (toim.). Demokratiaoppitunti. Lasten ja nuorten kunta 2010-luvun alussa. Nuorisotutkimusverkosto. Helsinki: Hakapaino, 149-179.
- Gretschel, A., Junntila-Vitikka, P. & Kiilakoski, T. 2012. Kunnallisen nuorisotyön osallisuusympäristöt. Teoksessa Gretschel, A., Kiilakoski, T. (toim.). Demokratiaoppitunti. Lasten ja nuorten kunta 2010-luvun alussa. Nuorisotutkimusverkosto. Helsinki: Hakapaino, 187-197.
- Haanpää, L., Ehrs, C., Tiensuu-Tsiopoulos, M., Kaljonen, A. & Lagström, H. 2009. Nuoret luupin alla - koulukysely: 6.- ja 9.-luokkalaisten hyvinvointi, osallisuus ja vaikutusmahdollisuudet Varsinais-Suomessa. Turun Lapsi- ja nuorisotutkimuskeskuksen julkaisuja 1/2009. Turku: Turun yliopisto. Viitattu 8.3.2017
https://www.doria.fi/bitstream/handle/10024/67452/nuoret_luupin-alla.pdf
- Heinonen, H. 2014. Alkusanat. Teoksessa Hipp, T. & Palsanen K. (toim.) Lapsen osallistumisen etiikka - Lapset ja nuoret palveluiden kehittäjinä. Lastensuojelun Keskusliitto: Verkkojulkaisu. Viitattu 22.3.2017
https://www.lskl.fi/materiaali/lastensuojelun-keskusliitto/Lasten_osallistumisen_etiikka1.pdf
- Horelli, L. 1994. Lasten näköinen elinympäristö. Kokemuksia yhdyskuntasuunnittelun, ympäristökasvatuksen ja ehkäisevän sosiaalipolitiikan välisestä yhteistyöstä Kiteen Rantalalan alasteella. Ympäristöministeriö, Alueidenkäytön osasto Tutkimusraportti 3. Helsinki
- Hortelli, L., Haikkola, L., Sotkasiira, T. 2007. Osallistuminen nuorisotyön lähestymistapana. Teoksessa Hoikkala, T. Sell, A. (toim.) Nuorisotyötä on tehtävä, menetelmien perustat, rajat ja mahdollisuudet. Nuorisotutkimusverkosto. Helsinki: Hakapaino, 217-242.

Kananen, J. 2014. Laadullinen tutkimus opinnäytetyönä. Miten kirjoitan kvalitatiivisen opinnäytetyön vaihe vaiheelta. Jyväskylä: Juvenes Print

Kiilakoski, T. 2008. Johdanto: Lapset ja nuoret kuntalaisina. Teoksessa Gretschel, A., Kiilakoski, T. (toim.) Lasten ja nuorten kunta. Helsinki: Hakapaino, 8-23.

Kunnallisen nuorisotyön tulevaisuusodotukset 2015. Suomen nuorisoyhteisö - Allianssi. Viitattu 18.4.2017
<http://alli.fi/binary/file/-/id/707/fid/4291/>

Kuntalaki 410/2015. FINNLEX. Viitattu 18.4.2017
<http://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2015/20150410>

Lapsen osallisuus. Lastensuojelun käsikirja. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. 2016. Viitattu 22.3.2017
<https://www.thl.fi/fi/web/lastensuojelun-kasikirja/tyoprosessi/lasten-osallisuus>

Lepola, O. 2015. Toteutuvatko nuorten oikeudet? Oikeusperustainen tarkastelu nuorten elinoloista. Suomen Nuorisoyhteistyö - Allianssi ry ja Nuorisotutkimusseura/Nuorisotutkimusverkosto. Vaasa: Arkamedia

Mikä Nuorisovaltuusto? - Nuva Ry. Suomen Nuorisovaltuustojen Liitto ry. Viitattu 18.4.2017
<http://www.nuva.fi/mika-nuorisovaltuusto/>

Mikä Ruutibudjetti? RuutiBudjetti. Nuorisosiainkeskus. Viitattu 18.4.2017
<http://ruutibudjetti.munstadi.fi/mika-ruutibudjetti/>

Nieminen, J. 2007. Vastavoiman hahmo - Nuorisotyön yleiset tehtävät, oppimisympäristöt ja eetos. Teoksessa Hoikkala, T. Sell, A. (toim.) Nuorisotyötä on tehtävä, menetelmien perustat, rajat ja mahdollisuudet. Nuorisotutkimusverkosto. Helsinki: Hakapaino, 21-42.

Nousiainen, L., Rasimus, U. 2014. Osallisuuden portaat. Pro Koulutus ja konsultointi. Viitattu 20.3.2017
<https://peda.net/salo/perusopetus/saloops2016/oppiva-ops/oo1m2:file/download/f139e9e38bd611fbfd6c2e5d968a6dd884c74061/OSALLISUUDEN%20PORTAAT.docx>

Nuorisosiainkeskus. Tietoa meistä. Viitattu 6.4.2017
<http://www.hel.fi/www/nk/fi/Tietoa+meista/>

Nuorisolaki 72/2006. FINNLEX. Viitattu 8.3.2017.
<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/kumotut/2006/20060072>

Nuorisolaki 1285/2016. FINNLEX. Viitattu 8.3.2017.
<http://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2016/20161285>

Oranen, M. 2016. Osallisuuden asteet. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. Viitattu 22.3.2017
<https://www.thl.fi/fi/web/lastensuojelun-kasikirja/tyoprosessi/lasten-osallisuus>

Osallistuva budjetointi parantaa kaupunkia. Laitio, T. 2016. Viitattu 18.4.2017
<http://tommilaitio.munstadi.fi/2016/01/26/osallistuva-budjetointi-parantaa-kaupunkia/>

Osallisuus ja vaikuttaminen - Nuoret - Oulun kaupunki. Viitattu 6.4.2017
<https://www.ouka.fi/oulu/nuoret/osallisuus-ja-vaikuttaminen>

Osallisuus Vantaan kaupungin nuorisopalveluiden nuorisotilatyössä. 2011. Vantaa

Pyry, N. 2012. Nuorten osallisuus tutkimuksessa. Menetelmällisiä kysymyksiä ja vastausyriksiä. Teoksessa Nuorisotutkimus 1/2012; Helsinki, Nuorisotutkimusseura, 35-53.

Reunanen, L. 2013. Nuorten osallisuuden ja osaamisen edistäminen vapaa-ajan toiminnassa. NOTKE-hankkeen hyvät käytännöt. Viitattu 27.2.2017
https://www.doria.fi/bitstream/handle/10024/91486/Notke_Ruse2013.pdf

Siurala, L. 2007. Nuorisopoliittinen vaikuttaminen paikallistasolla - helsinkiläisen nuorisopoliittikan mahdollisuuksia. Teoksessa Hoikkala, T. Sell, A. (toim.) Nuorisotyötä on tehtävä, menetelmien perustat, rajat ja mahdollisuudet. Nuorisotutkimusverkosto. Helsinki: Hakapaino, 345-372.

Urisn, P., Haanpää, L., Launokorpi, H., Sipilä, K. 2013. Nuoret luupin alla -koulukysely 2010: 6.- ja 9.-luokkalaisten hyvinvointi, osallisuus ja vaikutusmahdollisuudet Varsinais-Suomessa ja Satakunnassa. Turun Lapsi- ja nuorisotutkimuskeskuksen julkaisuja 6/2013. Turku: Turun yliopisto. Viitattu 8.3.2017
http://www.doria.fi/bitstream/handle/10024/88950/CYRI_Nuoret%20luupin%20alla-2010_raportti.pdf

Ursin, P., Haanpää, L. 2012. Nuorten osallistuminen luupin alla. Kyselytutkimus lounassuomalaisten nuorten yhteiskunnallisesta vaikuttamisesta. Nuorisotutkimus 1/2012. Helsinki: Nuorisotutkimusseura, 54-69.

Vesikansa, S. 2007. Demokratiaperiaatteen soveltaminen. Teoksessa Hoikkala, T. Sell, A. (toim.) Nuorisotyötä on tehtävä, menetelmien perustat, rajat ja mahdollisuudet. Nuorisotutkimusverkosto. Helsinki: Hakapaino, 191-216.

YK:n lasten oikeuksien sopimus. 1991. Suomen UNICEF. Viitattu 22.3.2017
https://unicef.studio.crasman.fi/pub/public/pdf/LOS_A5fi.pdf

Kuvat ja kuvat

Kuva 1: Arnsteinin asteikko (Suom. Sutela 2000)	20
Kuva 2: Osallistumisen tikkait (Horelli 1994).....	21
Kuva 3: Osallisuuden portait (Nousiainen & Rasimus 2014).....	22
Kuva 4: Osallisuuden asteet (Oranen 2016)	23
Kuva 5: Nuorten osallisuus nuorisotiloilla (Vantaa) osa 1.....	24
Kuva 6: Nuorten osallisuus nuorisotiloilla (Vantaa) osa 2.....	25

Taulukot

Taulukko 1: Sukupuolijakauma	28
Taulukko 2: Ikäjakauma	28
Taulukko 3: Haastateltavat nuorisotaloittain	29
Taulukko 4: Käyntiaktiivisuus 1.....	30
Taulukko 5: Käyntiaktiivisuus 2.....	30

Liitteet

Liite 1: Teemahaastattelurunko.....	46
-------------------------------------	----

Liite 1: Teemahaastattelurunko

Taustatiedot:

Ikä, sukupuoli

Kuinka usein käyt nuorisotilalla?

Kuinka kauan olet käynyt nuorisotilalla?

Millä nuorisotilalla käyt?

Teemakysymykset: Nuorisotila

Millä tavoin nuorisotilan toimintaa voidaan vaikuttaa?

esim. miten teidän nuorisotilalla vaikutetaan?

- oletko itse vaikuttanut?
- mahd. jatkokysymykset

Kuinka paljon nuoret ovat mukana toiminnan suunnittelussa?

- Kokemuksia suunnittelusta?
- oletko itse suunnitellut
- mitä olet oppinut
- mahd. jatkokysymykset

Kuinka paljon nuoret ovat mukana toiminnan toteuttamisessa?

- Kokemuksia toiminnan toteuttamisesta?
- Omat kokemukset ja oppiminen?
- mahd. jatkokysymykset

Miten koet nuorisotilalla vaikuttamisen?

- helppoa, vaikeaa?
- Omat kokemukset

Olisiko mahdollista, että nuoret saisivat kokonaan päättää toiminnasta itse?

- mahd. jatkokysymykset

Miten itse vaikuttaisit nuorisotalon toimintaan?

- Mihin asioihin vaikuttaisit?
- mahd. jatkokysymykset

Miten tärkeänä koet sen, että pääset itse osallistumaan nuorisotoimintaan

- mihin asioihin haluat vaikuttaa?

Teema: Vaikuttaminen muualla

- mihin haluat nuorena erityisesti vaikuttaa (esim. yhteiskunta, politiikka, koulu, vapaa-aika)